

1902-1903

กฤษฎณา บุญเสียง. (2549). *การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร*.

สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:

อาจารย์จักราทิพย์ ธนาคม.

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการศึกษาการบริหารจัดการระบบย่อย (Subsystem) ในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร 5 ประการ คือ เป้าหมาย (Purpose) บุคคล (People) โครงสร้าง (Structure) เทคนิค (Technique) และความรู้และข้อมูล (Information) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 124 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารการจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการบริหารจัดการ อันดับ 1 - 3 คือ ด้านเป้าหมาย ด้านความรู้และข้อมูล และด้าน โครงสร้าง ส่วนด้านสุดท้าย คือ ด้านเทคนิค เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมี ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการบริหารจัดการในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพฯ โดยจำแนกตัวแปรแตกต่างกัน พบว่า

2.1 เจ้าหน้าที่ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นว่าการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพฯ โดยรวมและด้านความรู้และข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเจ้าหน้าที่ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นว่าการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพฯ ด้านคน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เจ้าหน้าที่ที่มี ตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความเห็นว่าการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพฯ ด้าน เป้าหมายและด้านเทคนิค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเจ้าหน้าที่ ที่มีประสบการณ์ อยู่ในสำนักงานเขตที่มีระดับความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และระดับการศึกษา มีความเห็นว่างานสำนักงานเขตมีการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดเก็บภาษี โรงเรือนแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพฯ โดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

PROPERTY TAX ADMINISTRATION OF BANGKOK METROPOLIS

ABSTRACT

BY

KRIDSANA BOONSENG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration (Public Policy)
at Srinakharinwirot University
May 2006

Miss Kridsana Boonseng. (2006). *Property tax administration of Bangkok metropolis.*

Master's Project, M.P.A. (Public Policy). Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Project Advisor: Mr.Chakratit Dhanakom.

In this research, the researcher has studied the property Tax Administration of Bangkok Metropolis. The purpose is to study the administration of subsystem of the Housing taxation. There are 5 aspects to study in this research :

1. Purpose
2. People
3. Structure
4. Technique
5. Information

The researcher has selected 124 persons by questioning and collecting the informations. The results of this research are as follows;

1. The Property Tax Administration of Bangkok Metropolis is in the middle level. There are administrations from 1 to 3 level in purpose, information , structure, technique and technology. After considering each aspect have found that the average of every aspect are in the middle level except goal is in the high level.

2. The comparison of the Property Tax Administration of Bangkok Metropolis are different as follows:

2.1 The different sex of officers lead to cause the different opinion of the Property Tax Administration of Bangkok Metropolis in information under. The confidential level hypothesis 0.05. The different age and position of the officers lead to cause the different opinion of the Property Tax Administration of Bangkok Metropolis in people under the confidential level hypothesis 0.05. The different distinct office lead to cause the different opining of the P.T.A. of B.M. In structure information under the confidential level hypothesis 0.05. But the experienced and educated officers ' s opinion are the administration of the district is no different.

2.2 The analysis result of the successful Property Tax Administration of Bangkok Metropolis is no different.

การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
กฤษฎา บุญแสง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง เรื่อง การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร
ของ กฤษณา บุญเสียง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์ จักรกัทธิย์ ธนาคม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

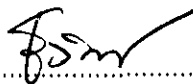
(อาจารย์ จักรกัทธิย์ ธนาคม)

คณะกรรมการสอบ

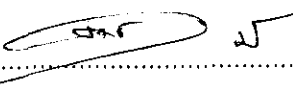
(อาจารย์ จักรกัทธิย์ ธนาคม)

ประธาน

(อาจารย์ ชีวินทร์ ฉายาขวลิต)

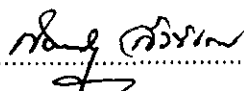
กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิทย์ มีมาก)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

วันที่ 18 เดือนพฤษภาคมพ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ จักราทิตย์ ธนาคม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. วรพิทย์ มีมาก ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ และผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการวิจัยครั้งนี้ อันจะยังประโยชน์แก่การบริหารการจัดการภาชีโรงเรียนและที่ดินต่อไป

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ที่มีพระคุณยิ่งในการให้โอกาสและสนับสนุนในทุกด้าน รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

กฤษฎา บุญเสียง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
สมมุติฐานในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การบริหารจัดการระบบองค์การ.....	6
เป้าหมาย (Purpose).....	8
คน (People).....	10
โครงสร้าง (Structure).....	14
เทคนิค (Technique).....	16
ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูล.....	17
การปกครองท้องถิ่น.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	33
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	54
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	54
ขอบเขตของการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผล.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	56
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	57
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	62
ภาคผนวก ก.....	63
ภาคผนวก ข.....	68
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	94

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	บัญชีเปรียบเทียบยอดรายรับของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2546 - 2548	2
2	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง.....	37
3	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น รายด้าน.....	39
4	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมาย	40
5	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านคน.....	41
6	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านโครงสร้าง	42
7	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิค.....	43
8	การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ และข้อมูล.....	44
9	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test.....	45
10	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test.....	46
11	การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหาร จัดการภาษีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านคน ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ ที่มีอายุต่างกัน โดยใช้ LSD หาความแตกต่างเป็นรายคู่.....	47
12	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัด การภาษีโรงเรียนแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test.....	48
13	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test.....	49

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ ทดสอบ F-test.....	50
15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ ทดสอบ F-test.....	51
16 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหาร จัดการภาษีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมาย ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน โดยใช้ LSD หาคความแตกต่างเป็น รายคู่.....	52
17 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหาร จัดการภาษีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิค ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน โดยใช้ LSD หาคความแตกต่างเป็น รายคู่.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กรุงเทพมหานครเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นสูงทั้งจำนวนประชากร และอาคารบ้านเรือน นอกจากนี้เป็นเมืองหลวงของประเทศและมีรูปแบบการบริหารราชการที่เป็นการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด จึงจำเป็นต้องจัดบริการขั้นพื้นฐานในด้านสาธารณูปโภคและด้านสาธารณูปการต่าง ๆ ให้เพียงพอเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการจัดหารายได้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542 เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจุบันได้มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้นอันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 284 บัญญัติไว้ว่า " องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ " ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญต่อไปนี้

1. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง
2. การจัดสรรสวัสดิการและอากรระหว่างรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองเป็นสำคัญ
3. การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม (1) และ (2) ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กฎหมายบัญญัติโดยมีจำนวนเท่ากัน

ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และการจัดสรรภาษีและอากรตาม (1) และ (2) ให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดแล้ว คณะกรรมการตาม (3) จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรรภาษีและอากรแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจและ

หน้าที่ และการจัดสรรภาษีและอากรที่ได้กระทำไปแล้วทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ การดำเนินการตามวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และรายงานรัฐสภาแล้วให้มีผลใช้บังคับได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการจะพัฒนากรุงเทพมหานครให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงก็ต้องขึ้นอยู่กับงบประมาณของกรุงเทพมหานครเป็นตัวสำคัญประการหนึ่ง

ปัจจุบันตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการกำหนดประเภทรายรับ – รายจ่าย และการปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณ พ.ศ. 2533 ลักษณะที่ 1 หมวด 1 ข้อ 7 , 8 ระบุว่า กรุงเทพมหานคร มีรายได้ประจำมาจากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ และค่าบริการ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค การพาณิชย์และกิจกรรมอื่นของ กรุงเทพมหานคร รายได้เงินอุดหนุนทั่วไปของรัฐบาล และรายได้เบ็ดเตล็ด ส่วนรายได้พิเศษ ได้แก่ เงินกู้ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เงินกู้จากกระทรวง เงินกู้จากต่างประเทศ และเงินสะสมจ่ายขาด

ตาราง 1 บัญชีเปรียบเทียบยอดรายรับของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2546 - 2548

ประเภทรายรับ	ปี 2546	%	ปี 2547	%	ปี 2548	%
1. รายได้ประจำ						
ภาษีอากร						
กรุงเทพมหานครจัดเก็บเอง						
1.1 ภาษีบำรุงท้องที่	129,770,075.94	2.01	136,088,204.72	1.90	130,307,340.28	1.79
1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	5,916,556,294.69	91.56	6,599,563.97	91.95	6,667,179,404.75	91.36
1.3 ภาษีป้าย	413,301,105.55	6.39	438,317,057.81	6.11	497,370,063.57	6.81
1.4 อากรฆ่าสัตว์	2,525,220.00	0.04	2,721,840.00	0.04	2,969,060.00	0.04
รวมภาษีที่ กทม. จัดเก็บเอง	6,462,152,696.18	100	7,176,691,070.50	100	7,297,825,869.60	100

ที่มา : กรุงเทพมหานคร กองบัญชี สำนักการคลัง.

เมื่อพิจารณาจากสถิติเปรียบเทียบยอดรายรับของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2546 – 2548 ตามตาราง 1 ข้างต้นพบว่า ภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองในส่วนของภาษีโรงเรือน และที่ดินนั้นถือเป็นรายได้ที่มากที่สุด ในส่วนรองลงมาก็คือภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ และอากรฆ่าสัตว์ จะเห็นได้ว่าภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นรายได้ที่สำคัญ

ในปัจจุบันขีดความสามารถทางการเงินของกรุงเทพมหานครยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นไปอีกขีดจำกัดทางด้านความสามารถด้านการเงินของ กรุงเทพมหานครจะเห็นได้จากข้อจำกัดต่าง ๆ ที่กรุงเทพมหานครเผชิญอยู่ โดยในที่นี้จะกล่าวถึง ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองและทำรายได้ให้มากที่สุดในการบริหาร จัดการที่จัดเก็บเอง ดังนั้นภาษีโรงเรือนและที่ดินจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาระบบการ จัดเก็บให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น เพื่อให้กรุงเทพมหานครสามารถมีรายได้ในการ บริหารจัดการบริการสาธารณะอย่างพอเพียงและต้องคำนึงการดำเนินการจัดเก็บภาษีโรงเรือน และที่ดิน ที่มีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษี

โดยทั่วไปขององค์การอาจจะมาจากการบริหารจัดการ และปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ของ ประเทศไทย ได้มีการใช้หลักการบริหารงานยุคใหม่ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการบริหารจัดการระบบย่อย (Subsystem) ขององค์การ 5 ประการ คือ ด้านเป้าหมาย คน โครงสร้าง เทคนิค และ ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการ ด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนในการบริหารจัดการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินซึ่งเป็นภาษีที่สำคัญและนำมาเป็น รายได้หลักในจำนวนเงินรายได้ที่สูง ว่ามีการจัดเก็บอย่างไร ถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานะใน ปัจจุบันหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปพัฒนาการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้กรุงเทพมหานครมีความเจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการกระจาย อำนาจให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง มีงบประมาณและรายได้เป็นของตนเอง อย่างเพียงพอให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมชุมชนที่เข้มแข็งต่อไปอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบย่อย (Subsystem) ในการจัดเก็บภาษีโรงเรือน และที่ดินของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการภาษีโรงเรือน และที่ดิน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรจากพื้นที่ของ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 สำนักงานเขต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง จากสำนักงานเขตของ กรุงเทพมหานคร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมา 11 สำนักงานเขต แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่จัดเก็บ ภาษีโรงเรือนและที่ดินระดับสูง กลุ่มที่จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินระดับกลาง และกลุ่มที่จัดเก็บ ภาษีโรงเรือนและที่ดินระดับต่ำ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 124 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 การบริหารจัดการระบบย่อย 5 ประการ คือ เป้าหมาย คน โครงสร้าง เทคนิค และความรู้และข้อมูล

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สำนักงานเขต ประสบการณ์ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สำนักงานเขตพื้นที่ที่มีความสำเร็จตามเป้าหมายแตกต่างกัน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ระดับผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2.2 การบริหารจัดการระบบย่อย 5 ประการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

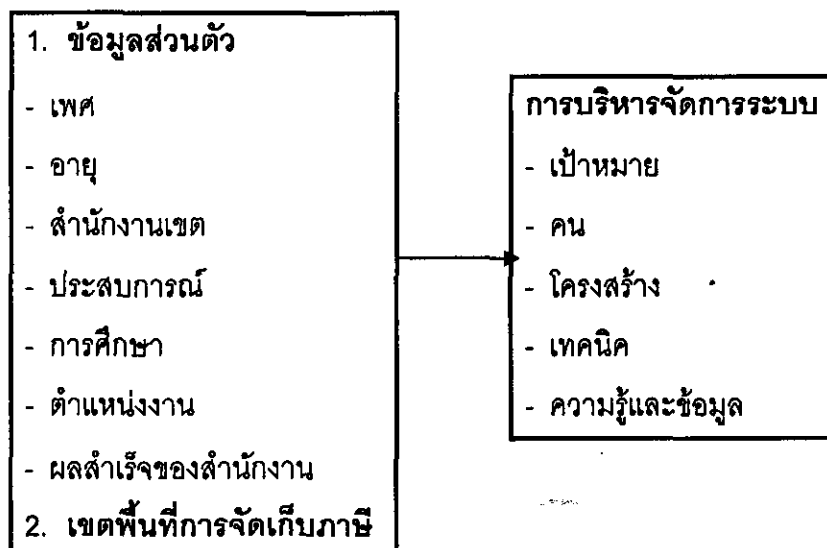
1. การบริหารจัดการ หมายถึง สภาพหรือผลที่กรุงเทพมหานครได้วางแผนไว้เพื่อให้ บรรลุผล โดยการดำเนินงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขระบบย่อย (Subsystem) คือ เป้าหมาย (Purpose) คน (People) โครงสร้าง (Structure) เทคนิค (Technique) และความรู้และข้อมูล (Information)

2. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากทรัพย์สินต่าง ๆ ซึ่งเจ้าของ กรรมสิทธิ์ได้นำทรัพย์สินดังกล่าวออกหาผลประโยชน์ตอบแทนนอกเหนือจากการอยู่อาศัยของ ตนเอง โดยปกติหรือให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐานในการวิจัย

1. สำนักงานเขต ของกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ไปในทางดี
2. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขต ของกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ การศึกษา ตำแหน่งงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียน และที่ดินแตกต่างกัน
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขต ของกรุงเทพมหานคร ที่อยู่สำนักงานเขต ที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรียน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินไม่แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร เป็น การศึกษาการบริหารจัดการระบบย่อย (Subsystem) คือ เป้าหมาย (Purpose) คน (People) โครงสร้าง (Structure) เทคนิค (Technique) และความรู้และข้อมูล (Information) โดย ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบองค์การ ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารจัดการระบบองค์การ
 - 1.1 เป้าหมาย (Purpose)
 - 1.2 คน (People)
 - 1.3 โครงสร้าง (Structure)
 - 1.4 เทคนิค (Technique)
 - 1.5 ความรู้และข้อมูล (Information)
2. การปกครองท้องถิ่น
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารจัดการระบบองค์การ

องค์การและระบบย่อยขององค์การ

อุทัย เลานวิเชียร (2540: 61 - 78) ความหมายขององค์การ คือ การที่คนหลายๆ คน ถูกดึงมาปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด องค์การเกิดขึ้นและอยู่รอดได้เพราะว่า สมาชิกในองค์การร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดซึ่งถ้าหากทำลำพังเพียงคนเดียวก็คงจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ลักษณะพิเศษขององค์การ

1. มีอำนาจหน้าที่ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับชั้นบังคับบัญชา กล่าวคือคนมีอำนาจหน้าที่สูงจะอยู่บนยอดขององค์การและลดหลั่นกันลงมาจนถึงระดับล่างสุด การลดรูปแบบในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้การปกครองบังคับบัญชา มีประสิทธิภาพ มีการประสานงานอย่างเป็นระบบ และมีการตัดสินใจที่ได้รับการกลั่นกรองทุกระดับ

2. มีกฎระเบียบข้อบังคับ มาตรฐานของการปฏิบัติเทคนิค และการควบคุมงานที่ช่วยให้การปฏิบัติงานสามารถเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผน

3. มีการสื่อสารความที่มีรูปแบบ การสื่อสารความในองค์การไม่เหมือนกับการสื่อสารความในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นในองค์การ งานในตำแหน่งหนึ่งจะสัมพันธ์กับงานในอีกตำแหน่งหนึ่ง

4. มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดหรือมีความเชี่ยวชาญในแต่ละหน้าที่ แนวความคิดในเรื่องนี้ก็คือ เอกบุคคลแต่ละคนจะถูกกำหนดให้งานในขอบเขตที่จำกัดเพื่อที่จะได้มีความชำนาญในงานที่ต้องปฏิบัติในแต่ละงาน หากมีการแบ่งงานมากเท่าใดก็จะมีคนทำงานมากขึ้น เท่านั้น และหากมีความชำนาญและเชี่ยวชาญในหน้าที่มากเท่าใดงานนั้นก็จะต้องการคนที่มีความหลากหลายในคุณสมบัติมากขึ้นเท่านั้น แนวความคิดในเรื่องนี้ก่อให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการทำงานคุณสมบัติในข้อนี้ช่วยให้องค์การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากกว่าเอกบุคคล

5. มีบุคลากรที่มีทักษะ องค์การมักจะต้องการบุคลากรที่มีทักษะในการสรรหาคนที่ปฏิบัติงาน องค์การจึงต้องการคนที่มีความรู้ทำงานได้เพราะโดยปกติงานในองค์การมักต้องการความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานบางองค์การอาจต้องการความรู้และทักษะมากกว่า

6. มีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง องค์การมีลักษณะที่แตกต่างกับครอบครัวหรือชุมชนอื่นตรงที่ว่าองค์การมีวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุเฉพาะเจาะจงมากกว่าครอบครัวหรือชุมชนจะมีวัตถุประสงค์หลายด้านส่วนองค์การจะมุ่งเน้นในแต่ละด้าน

โดยสรุปองค์การจะมีลักษณะดังนี้คือ มีอำนาจหน้าที่ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา มีกฎระเบียบข้อบังคับ มาตรฐานของการปฏิบัติควบคุม และเทคนิคการมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง ลักษณะขององค์การดังกล่าวช่วยให้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้มากกว่าเอกบุคคล และมีประสิทธิภาพมากกว่าด้วย

ระบบย่อยขององค์การ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ส่วนคือ

1. เป้าหมาย (Purpose)
2. คน (People)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. เทคนิค (Techniques)
5. ความรู้และข้อมูล (Information)

1.1 เป้าหมาย

อาจกล่าวได้ว่าทุกองค์การมีเป้าหมายที่จะต้องบรรลุเป้าหมายดังกล่าวอาจเขียนได้อย่างชัดเจนหรืออาจไม่ได้เขียนไว้แต่สมาชิกในองค์การต่างทราบกันดีว่าเป้าหมายที่จะต้องบรรลุมีอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม เป้าหมายขององค์การและวิธีการที่กำหนดมีประโยชน์ต่อความเข้าใจพฤติกรรมของคนในองค์การ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการเข้าใจและการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การด้วย

นักทฤษฎีองค์การนามอุโฆษ เอทซิโอนี (Etzioni) ได้ให้คำจำกัดความของเป้าหมายขององค์การว่าหมายถึงกิจกรรมที่องค์การพยายามจะบรรลุ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป้าหมายก็คือทิศทางขององค์การบริษัทที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจให้ได้กำไรก็จะบริหารทรัพยากรและพลังทุกประเภทเพื่อให้บรรลุการมีกำไร เป้าหมายก็คือ นโยบายที่แสดงให้เห็นว่าองค์การตั้งใจจะบรรลุอะไรบ้าง

เป้าหมายขององค์การ มีประโยชน์ต่อองค์การและเอกบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์การจะเห็นได้ว่า

1. ให้ทิศทางแก่นักบริหารในการแสวงหา และใช้ทรัพยากรขององค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายโดยชอบธรรมจะเป็นหนทางของการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การ
2. เป้าหมายคือจุดเริ่มต้นของการจัดองค์การ กิจกรรม วิธีการปฏิบัติและกระบวนการที่จำ เป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมาย สามารถจะจำกัดพฤติกรรมของเอกบุคคลและกลุ่ม กล่าวอีกนัยหนึ่งเป้าหมายขององค์การสามารถกำหนดกระบวนการทางสังคม เช่น แบบอย่างของการสื่อสาร ความ โครงสร้างของอำนาจหน้าที่และอำนาจการแบ่งงานกันทำตามความถนัด
3. เป้าหมายสามารถใช้สำหรับเป็นมาตรฐานในการวัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การในการบรรลุวัตถุประสงค์
4. องค์การจะใช้เป้าหมายเพื่อแสดงให้เห็นความชอบธรรมในการปฏิบัติงานแก่กลุ่มต่างๆ เช่น ผู้ถือหุ้น สมาชิก ลูกค้า และประชาชน เป้าหมายจึงเป็นหัวใจของการจูงใจและการปรับตัวขององค์การในสิ่งแวดล้อมที่มีความแน่นอน และไม่มีแน่นอน
5. เป้าหมายสามารถช่วยองค์การในการแสวงหาทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องการ เช่น คนที่นิยมเป้าหมายของการมีมนุษยธรรมของสหประชาชาติอาจมาร่วมกับองค์การคือมาปฏิบัติงานให้โดยไม่คำนึงถึงเงินเดือนที่สูง ทั้งนี้เพราะผู้ปฏิบัติสนใจเรื่องของเป้าหมายขององค์การมากกว่าจำนวนเงินเดือนที่ได้รับ

นอกจากผลที่มีต่อองค์กร เป้าหมายยังมีประโยชน์แก่บุคคล ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้สมาชิกในองค์การทราบทิศทางของงาน สมาชิกจึงทุ่มเทการปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายได้เต็มที่
2. เป้าหมายกำหนดเหตุผลของการทำงาน ช่วยทำให้งานมีความหมายและคุณค่า ทำให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติตามคำสั่งทำอะไรอยู่
3. เป้าหมายช่วยให้จุดหมายของสมาชิกในองค์การบรรลุเป้าหมายได้ พนักงานขายที่ได้เปอร์เซ็นต์หรือส่วนแบ่งในการขายของย่อมจะเป็นการบรรลุเป้าหมายส่วนตัวและขององค์การ
4. เป้าหมายก่อให้เกิดความมั่นคงแก่สมาชิกขององค์การ สมาชิกจะตระหนักว่าองค์การมีทิศทางในการปฏิบัติงาน และองค์การก็จะปฏิบัติงานตลอดไปซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในองค์การมีความสุขและความมั่นคงในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมอาจมีความไม่มั่นคงก็ได้
5. เป้าหมายขององค์การ นอกจากเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวสมาชิกในองค์การไว้ด้วยกันแล้ว ยังถือเป็นสถานภาพต่อสมาชิกอีกด้วย คนมักจะตอบอย่างภาคภูมิใจว่า “เป็นตำรวจ” “เป็นทหาร” “เป็นวิศวกร” การเป็นอาชีพหรือตำแหน่งใด ก็คือการช่วยให้เป้าหมายขององค์การที่ปฏิบัติอยู่บรรลุเป้าหมาย

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นประโยชน์ของเป้าหมายขององค์การ ซึ่งน้อยคนจะคิดว่าเป้าหมายจะมีโทษหรือข้อเสียได้ ต่อไปนี้จะเป็นข้อเสียของเป้าหมายขององค์การ

1. หนทางที่จะไปบรรลุเป้าหมายกลับกลายเป็นเป้าหมายในที่สุด ซึ่งเรียกกันว่าวิธีที่จะไม่บรรลุเป้าหมายกลับกลายเป็นเป้าหมาย (Means-Ends Inversion) ตัวอย่างเช่น สมมติว่าตำรวจนครบาลมีเป้าหมายในการปรับปรุงระบบจราจรในกรุงเทพฯ ให้ดีขึ้นด้วยการกำหนดว่าตำรวจจะต้องให้ใบสั่งในจำนวนหนึ่งต่อเดือน อันที่จริงจำนวนใบสั่งที่กำหนดก็คือหนทางที่จะบรรลุประสิทธิภาพของการจราจร ซึ่งเป็นเป้าหมายของกองบัญชาการตำรวจนครบาล แต่เมื่อถึงปฏิบัติแล้ว จำนวนใบสั่งที่จะต้องให้ต่อเดือนกลับกลายเป็น “เป้าหมาย” ของตำรวจทำให้พฤติกรรมในการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นข้อสมมุติดังกล่าวมักจะเกิดแก่องค์การต่างๆ เสมอ
2. นักบริหารมักจะวัดแต่ในสิ่งที่วัดได้ จุดอ่อนของเชิงปริมาณก็คือจะให้ความสำคัญแต่ในสิ่งที่วัดได้ สิ่งที่ไม่ได้วัดได้อาจมีความสำคัญมากกว่าจึงมักถูกมองข้าม ตัวอย่างเช่น เป้าหมายในเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพของพนักงาน อาจถูกมองข้ามแต่นักบริหารอาจสนใจเรื่อง การเพิ่มยอดขายและกำไร

3. นักบริหารมักสนใจเป้าหมายที่ชัดเจน และเฉพาะเจาะจงจนทำให้ขาดภาวะสร้างสรรค์ และการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนที่เป็นจุดอ่อนที่เกี่ยวกับเอกบุคลก็คือ

1. เป็นการยาก ที่จะวัดว่าการบรรลุเป้าหมายขององค์การจากผลการปฏิบัติงานของเอกบุคลในองค์การ

2. เป็นการยากที่จะวัดว่าเอกบุคลหรือสมาชิกในองค์การมีส่วนช่วยต่อการเจริญเติบโตขององค์การ เฉพาะโดยข้อเท็จจริงแล้วสมาชิกมักจะไม่สนใจต่อเป้าหมายขององค์การที่กว้างและเป็นนามธรรม

3. เป้าหมายขององค์การอาจขัดกับเป้าหมายของสมาชิกในองค์การ

เนื่องจากว่าเป้าหมายขององค์การมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารคน และการควบคุมงานหรือการประชุม ผลงานต้องอาศัยเป้าหมายขององค์การทั้งสิ้น การกำหนดเป้าหมายจึงเป็นเรื่องที่นักบริหารต้องใส่ใจเป็นพิเศษ นอกจากนี้จะชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมและทัศนคติของสมาชิกในองค์การก็มีส่วนช่วยในการกำหนดเป้าหมาย ค่านิยมและทัศนคติเป็นเรื่องยากในการเปลี่ยนแปลง การกำหนดเป้าหมายจึงมีความยากลำบาก ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่ยากแก่การแก้ไขในองค์การและเป็นปัญหาที่น่าหนักใจของนักบริหารทุกคน

1.2 คน

คนเป็นระบบย่อยที่มีความสำคัญต่อระบบขององค์การ อาจกล่าวได้ว่า คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรทุกชนิดในองค์การ ในอดีตเมื่อยังไม่มีการค้าพบพฤติกรรมศาสตร์ ได้ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับคน การบริหารคนจึงอาศัยหลักสามัญสำนึก ในปัจจุบันคือตั้งแต่ ค.ศ.1960 มีการสะสมองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนค่อนข้างมาก การบริหารคนจึงมีการเปลี่ยนแปลงโดยการใช้พฤติกรรมศาสตร์เข้าจูงใจคนพร้อมทั้งการสร้างบรรยากาศให้คนรักและชอบงานตลอดสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในอดีต ภาพพจน์ของคนจะมีลักษณะเป็นลบหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมีการมองคนในแง่ร้าย ซึ่งก็คือการเห็นว่ามนุษย์มีความเกียจคร้าน ขาดความรับผิดชอบ ไม่สนใจในงานเท่าที่ควร หรือหลบหลีกงาน เป็นต้น การบริหารคนต้องมีการควบคุมงานอย่างเข้มงวด ประกอบกับ ในสมัยก่อน รูปแบบการปกครองในประเทศต่างๆ ยังอาศัยการปกครองในลักษณะเบ็ดเสร็จ นอกจากนี้ยังมีทาส ซึ่งมีสถานภาพเป็นแค่ทรัพย์สิน ทาสจึงถูกนำไปใช้ในงานหนัก เช่น การก่อสร้าง หรืองานเกษตรกรรมซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องการทักษะแต่ประการใด การปกครองในระบบอบเบ็ดเสร็จและสังคมทาส จึงทำให้สถานภาพของคนถูกมองในเชิงลบ คือต้องมีการ

“ควบคุม” และการ“ลงโทษ” เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การสร้างพีระมิดในอียิปต์ก็ดี หรือการสร้างกำแพงเมืองจีนก็ดี เป็นการบริหารคนในอดีตให้คนเกิดความกลัว การลงโทษ ความเจ็บปวด การทำงานหนัก และถูกเขียนตีจนตาย หรือในสงครามโลกครั้งที่สอง การบังคับใช้เชลยศึกกับพันธมิตรสร้างรถไฟสายมรณะที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นตัวอย่างของการบริหารคนด้วยการบังคับให้เกิดความกลัว โดยมีการควบคุมผสมผสานกับการลงโทษอย่างเจ็บปวด งานที่ยาก เช่น การสร้างพีระมิดหรือกำแพงเมืองจีนก็สามารถบรรลุเป้าหมายได้ การบริหารคนในลักษณะดังกล่าวอาจจะทำได้เมื่อระบบการปกครองไม่ใช่เป็นระบบประชาธิปไตยและมีทาสส่วนหนึ่งในสังคม อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารคนให้เกิดความกลัวสามารถบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชีวิตของคนในองค์การต้องเจ็บปวดพิการ ตาย หรือทุพพลภาพทางจิตใจ อาจเป็นการบริหารที่ป่าเถื่อน ไร้มนุษยธรรมและไม่เหมาะกับสังคมที่มีการพัฒนามากขึ้นในเวลาต่อมา

เมื่อประเทศต่างๆ มีความเจริญมากขึ้น หลายประเทศในยุโรปตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองระบบเบ็ดเสร็จมาสู่ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพจึงปรากฏแก่คนทุกคนในสังคมประเทศเหล่านี้ได้เลิกระบบทาส เพราะทาสเป็นการขัดกับแนวความคิดของประชาธิปไตย ประกอบกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหล่านั้นต้องการคนที่มี “ ความรู้ ” และ “ ทักษะ ” เข้าปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างกันสังคมแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมที่ต้องการ “ แรงงาน ” ของทาส เป็นเหตุให้การมองการบริหารคนได้เปลี่ยนจาก “ การบริหารด้วยความกลัว ” มาเป็น “ การบริหารด้วยการใช้เศรษฐกิจ ” เข้าควบคุม ซึ่งความว่า เจ้าของโรงงานหรือบริษัทธุรกิจการค้าต้องการคนที่มาปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะ และระบอบการเมืองก็มีอิสรเสรีภาพ ซึ่งจะไปบังคับให้คนมาทำงานก็ไม่ได้ การหาคนมาปฏิบัติงานจึงอยู่ในลักษณะของการแข่งขันที่จะดึงดูดให้คนเลือกมาสมัครงาน การบริหารคนจึงได้เปลี่ยนมาด้วยการใช้ “ เงิน ” เข้าจูงใจคน เช่น การให้เงินเดือนสอดคล้องกับงานรับผิดชอบ การให้เงินค่าล่วงเวลา การให้เงินโบนัส การแบ่งผลกำไรระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ล้วนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารคน แนวความคิดวิทยาศาสตร์การจัดการ (Scientific Management) ของเฟรดเดอริก เทเลอร์ (Frederick Taylor) ซึ่งจะจ่ายค่าแรงด้วยการนับชิ้นของงาน จึงเป็นตัวอย่างของการบริหารคนด้วยการใช้เศรษฐกิจเข้าควบคุม การบริหารคนด้วยการใช้เงินยังคงใช้มาจนทุกวันนี้ ในระบบธุรกิจเอกชนและแม้ในรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

การบริหารคนด้วยการใช้เงินก่อให้เกิดประสิทธิภาพพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่คนมีรายได้ต่ำ ส่วนเสียในการมองคนด้วยการใช้เงินเข้าควบคุมก็คือมองคนในทางร้าย คือ เห็นว่าคนต้องการเงินเป็นชีวิตจิตใจ จิตวิทยาในยุคต่อมาพิสูจน์ให้เห็นว่ามนุษย์ต้องการเรื่องอื่นๆ มากกว่าเงิน เงินเป็นแต่เพียงปัจจัยขั้นพื้นฐานเท่านั้นให้คนมีเงินในระดับหนึ่งพอสมควรจะ

ต้องการอย่างอื่น เช่น ชื่อเสียงเกียรติยศมากกว่าการมองว่าเงินจะซื้อจิตใจคนได้ทุกสิ่งทุกอย่างจึงเป็นการมองคนในแง่ลบ ซึ่งเทเลอร์ผู้เสนอความคิดวิทยาศาสตร์ การจัดการจึงถูกมองว่าเป็นทฤษฎีหรือตัวแบบในเศรษฐกิจ (Economic Model) คือการใช้เงินเข้าจิตใจคนซึ่งเป็นการมองคนที่ผิดไปจากความเป็นจริง

นอกจากการบริหารคนด้วยการใช้เงิน ในเวลาเดียวกันก็มีการใช้ " โครงสร้างเข้าควบคุมคน " โครงสร้างก็คือการจัดรูปแบบของงานเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคน โครงสร้างเมื่อจัดแล้วก็จะมีการกำหนดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเพื่อรองรับโครงสร้างให้คนต้องปฏิบัติตาม เช่น ประจําแผนกต้องรายงานต่อหัวหน้างาน ทั้งนี้เพราะโครงสร้างได้ชี้ให้เห็นว่าประจําแผนกทุกคนต้องขึ้นตรงต่อหัวหน้างานนอกจากนี้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับยังกำหนดบังคับไว้อีกโสดหนึ่งด้วย หากประจําแผนกหลักเลียงก็จะต้องถูกลงโทษทางวินัย ตัวอย่างเช่น POSDCORB ของกูลิค และเออร์วิค (Gulick and Urwick) หรือแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) หรือการจัดองค์การในแบบของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) อย่างไรก็ตามการใช้โครงสร้างและกฎระเบียบข้อบังคับก็คือการมองคนในแง่ร้าย การเห็นว่าคนจะปราศจากการควบคุมไม่ได้ จึงต้องใช้โครงสร้างขององค์การและกฎระเบียบข้อบังคับตลอดจนวินัยให้เป็นแนวบังคับพฤติกรรมของตน

ความรู้เกี่ยวกับการบริหารคนได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากก็เมื่อมนุษย์สัมพันธ์ค้นพบว่า มนุษย์มีความต้องการอย่างอื่นมากกว่าเงิน ถ้ามนุษย์มีเงินเพียงพอแล้วในระดับพื้นฐานซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงการจูงใจคนจากการมองคนเป็นแง่ลบมาเป็นแง่บวก มนุษย์สัมพันธ์อธิบายว่า คนมีความสำคัญมากที่สุดในองค์การ คนเป็นระบบย่อยที่มีความสำคัญที่สุดของระบบองค์การ ความต้องการ ความรู้สึก ความเชื่อ และทัศนคติของสมาชิกในองค์การ ควรจะต้องทำ ความเข้าใจเพราะปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบต่อการบริหารองค์การ ก่อให้เกิดองค์การนอกรูปแบบ (Nonformal Organization) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง " ความต้องการทางสังคม " (Social Needs) ถ้าสมาชิกในองค์การได้รับความต้องการเหล่านี้เพียงพอ สมาชิกก็จะให้ผลผลิตแก่องค์การอย่างสูง การหลบหลีกงาน การโยกย้ายงานก็จะลดน้อยลง และก็จะให้ความร่วมมืออย่างดีกับฝ่ายบริหารหรือจัดการ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความต้องการทั้งสองประการ ซึ่งเป็นหัวใจของมนุษย์สัมพันธ์สามารถจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่นักบริหารให้ความสำคัญที่ " ตัวคน " หรือคนงานนั่นเอง (Employee Oriented) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกลุ่ม (Group Centered) และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ซึ่งก็คือส่วนหนึ่งของการบริหารงานแบบประชาธิปไตย (Democratic Administration) โดยเหตุนี้ นักบริหารตามแนวความคิดของมนุษย์สัมพันธ์ก็คือ ทำให้คนมีความรู้สึกว่าเขาไม่ขาดความต้องการทางสังคมให้คนมีความรู้สึกว่าเขามีความสำคัญใน

องค์การไม่ว่าเขาจะมีตำแหน่งใดก็ตาม ทุกตำแหน่งย่อมมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ภารโรงก็มีบทบาททำให้คณะหรือมหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอน ภารโรงก็ทำหน้าที่หนึ่ง อาจารย์ก็ทำหน้าที่หนึ่ง ถ้าผู้บริหารทำใจอย่างนี้ได้ และให้เกียรติแก่คนทุกคนจนทำให้เขาารู้สึกว่าเขามีคุณค่าในองค์การเขาก็จะได้รับความต้องการทางสังคม เขาก็จะสนใจในคน มีความสุขอยู่ในงาน อยากทำงาน ผลผลิตก็จะดีสูง นี่คือหัวใจของการบริหารคนในธรรมชาติของมนุษย์สัมพันธ์เป็นการบริหารให้ครองใจมากกว่าการใช้ความกลัว เงินทอง โครงสร้าง กฎหมาย หรือวินัย เพราะมนุษย์สัมพันธ์เชื่อว่า โดยธาตุแท้คนอยากทำงาน มีความรับผิดชอบ และสนใจจะพัฒนา ตัวเอง ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้จัดการจึงต้องสนใจในด้านนี้ได้มาก

ควบคู่ไปกับมนุษย์สัมพันธ์ก็มีการค้นพบแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์นิยม (Humanism) หรือบางครั้งเราเรียก " Humanistic Psychology " ซึ่งเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างรุนแรงซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าองค์การ ทฤษฎีองค์การเกือบทุกสำนักจะชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายขององค์การสำคัญกว่าเป้าหมายของสมาชิกในองค์การ คนที่ทำงานในองค์การจึงต้องสละเป้าหมายของตนให้กับองค์การ หากเป้าหมายของตนขัดกับเป้าหมายขององค์การ มนุษย์นิยมเห็นตรงกันข้าม โดยมนุษย์นิยมเห็นว่าคนสร้างองค์การมารับใช้ตน เป้าหมายของคนจึงต้องเหนือกว่าองค์การหรืออย่างน้อยก็ต้องเท่าเทียมกันยิ่งกว่านั้นมนุษย์นิยมเห็นว่าเอกบุคลมีความสำคัญที่สุดในองค์การ องค์การจึงต้องให้ " มนุษย์มีความพึงพอใจที่ได้ทำงานเต็มตามศักยภาพ " (Self-Actualization) ซึ่งหมายความว่าให้คนบรรลุสิ่งที่ต้องการ ซึ่งก็คือให้คนมีศักยภาพหรือความรู้ความสามารถมีโอกาสได้ทำตามศักยภาพที่ตนมี จะทำให้มีความรู้สึกที่ดีจะนำไปสู่การพอใจในงานที่ทำ มีบรรยากาศของการทำงานที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม ภาวะสร้างสรรค์และการบรรลุความเจริญเติบโตในจิตใจ (Growth) และนั่นคือความสุขของคนและบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ซึ่งจะไปสู่การมีผลิตผลที่สูง นักบริหารในปัจจุบันจึงพยายามให้สมาชิกในองค์การมีความพึงพอใจที่ได้ทำงานเต็มตามศักยภาพ เพราะการบรรลุสถานภาพดังกล่าวจะเป็นทางนำไปสู่ผลิตผลที่สูง

สรุปก็คือ การบริหารคนในองค์การจะเริ่มจากการบริหารให้เกิดความกลัวใช้เงิน จะเป็นโครงสร้างและกฎระเบียบข้อบังคับ จนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นการให้ความต้องการทางสังคมและความพึงพอใจที่ได้ทำงานเต็มตามศักยภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการให้ของที่เป็นรูปธรรมมาเป็นนามธรรม และกลับลายเป็นสิ่งที่มนุษย์พึงปรารถนาซึ่งเป็นการเปลี่ยนสภาพหน้าที่ของคนในองค์การจากลบมาเป็นบวก ทำให้คนอยากมีงานทำและบรรยากาศในที่ทำงานก็น่าอยู่เหมือนกับบ้านที่สอง

1.3 โครงสร้าง

ความสำคัญของโครงสร้างที่มีต่อองค์การก็เปรียบเสมือนกระดูกซี่โครงที่มีต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงโครงสร้างคุ้มค่ากว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมของคน เพราะการปรับปรุงแก้ไขแล้ว สามารถนำไปใช้ได้เลย แต่การเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเป็นเรื่องที่ยากและได้ผลน้อยกว่า

การที่กล่าวว่าการปรับปรุงโครงสร้างได้ผลมากกว่าการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมของคน หมายความว่า โครงสร้างมักจะมียุทธะเบียบข้อบังคับมารองรับ ดังนั้น เมื่อปรับปรุงแล้วจะสามารถนำมาปฏิบัติได้เลย เพราะโครงสร้างเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัด เช่น ตำแหน่งใดจะต้องรายงานกับตำแหน่งใดสามารถเห็นได้และความรับผิดชอบ เป็นต้น องค์การโดยทั่วไปจึงมักจะมีการจัดองค์การทุกสองปีเพื่อให้งานมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ มีการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยให้ทันสมัย จึงเป็นตัวอย่างของการจัดโครงสร้างขององค์การที่มีความสำคัญมากที่สุดในประเทศไทย

ผู้วิจัยคงไม่สามารถจะอธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์การในเนื้อหาที่จำกัด แต่จะพยายามชี้ให้เห็นลักษณะกว้างๆ ของรูปแบบขององค์การเพื่อประกอบความเข้าใจในความสำคัญของโครงสร้าง

อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบของโครงสร้างองค์การมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนักวิชาการแต่ละคน การแบ่งองค์การออกเป็นสองแบบ ซึ่งได้แก่ องค์การแบบแนวดิ่ง (Vertical Organization) และองค์การแบบแนวราบ (Horizontal Organization) องค์การแบบแนวดิ่งก็คือ องค์การซึ่งมีรูปแบบสามเหลี่ยมโดยที่มีชั้นการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงมา ชั้นการบังคับบัญชาจึงเป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างกันในเรื่องของอำนาจหน้าที่ ซึ่งเรียกว่า " Chain of Command " อีกประการหนึ่งชั้นการบังคับบัญชายังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความแตกต่างกันในเรื่องของค่าตอบแทน เงินเกื้อกูลสิทธิพิเศษ และสถานะภาพทางสังคมโดยทั่วไป องค์การแบบแนวดิ่งจึงเหมาะกับการบริหารงานในลักษณะเป็นทั่วไป งานที่มีลักษณะเป็นการควบคุม งานที่ต้องการความเด็ดขาด งานที่มีลักษณะเป็นงานทั่วไป งานที่มีลักษณะเป็นการควบคุม งานที่ต้องการความเด็ดขาด งานที่มีลักษณะเป็นงานประจำ องค์การแบบแนวดิ่งจึงเหมาะกับการงานทางทหาร งานประเภทโรงงาน งานทะเบียน ส่วนองค์การแบบแนวราบ ก็คือ องค์การที่มีรูปแบบคล้ายรูปวงกลม คล้ายตัวเชื่อโรคอะมีบา หรือเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีฐานกว้างจนเกือบจะไม่รูปสามเหลี่ยม รูปแบบขององค์การแบบแนวราบจะเหมาะกับการงานที่ต้องการปรึกษาหารือร่วมกัน งานที่ต้องการความสอดคล้องในแง่ของความคิดเห็นและการปฏิบัติงานที่ทำกันเป็นทีมงานประเภท

วิชาการ และงานประเพณีวิชาชีพ เป็นต้นจะเห็นได้ว่าประเภทของงานดังกล่าวหากจัดองค์การเป็นรูปสามเหลี่ยมซึ่งเน้นเรื่องชั้นการบังคับบัญชาอย่างเด่นชัดจะก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชาซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่องานประเภทเหล่านี้ ตัวอย่างของหน่วยงาน ที่ควรจัดเป็นองค์การแบบแนวราบก็คือ มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผน กองวิชาการ กองฝึกอบรม กองวิจัย กองนิติการ กองวางแผน ฯลฯ องค์การเหล่านี้หากบริหารงานโดยใช้องค์การแบบแนวตั้ง ก็จะทำให้การทำงานไม่ราบรื่น อึดอัด และมีช่องว่าง โดยปกติผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บังคับบัญชา ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาดูเหมือนว่าจะถูกเสมอทำให้ขาดการมีส่วนร่วมมีผลเสียต่อการปฏิบัติงานได้ ตัวอย่างเช่น ในองค์การแบบแนวตั้งนายสิบสามารถสั่งให้พลทหารไปตายได้ในสนามรบ เพราะ คำสั่งต้องเป็นคำสั่งแต่คนบติ ไม่สามารถจะสั่งอาจารย์ แม้เพียงให้ข้ามถนนมาหาเป็นลักษณะเด่นขององค์การแบบแนวราบ ในกระทรวง ทบวง กรม ที่เน้นการปฏิบัติงานแบบแนวตั้งอธิบดีสามารถจะเรียกรองอธิบดีเข้าพบได้แต่ในมหาวิทยาลัย คนบติมักจะเดินไปหาอาจารย์เพื่อปรึกษางานมากกว่าจะให้อาจารย์ไปพบ เพราะนั่นไม่ใช่วิธีของนักบริหาร ในองค์การแบบแนวราบ การประชุมของมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งจะมีการอภิปรายโต้เถียงกันอย่างรุนแรงในหลักการระหว่างอาจารย์กับศาสตราจารย์หรือคณาจารย์กับคนบติ โดยทุกคนจะมีสถานภาพเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในองค์การ การปฏิบัติงานขององค์การประเภทนี้จึงสามารถจะบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่าในปัจจุบันองค์การแบบแนวราบจึงมีมากขึ้นตามลำดับ เพราะลักษณะขององค์การในปัจจุบันต้องอาศัยองค์การแบบแนวราบมากขึ้น ในอดีตมีคนไม่กี่คนจะคิดว่าการตำรวจก็ดี กรมที่ดินก็ดี ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ในการบริหารงาน ปัจจุบันนักคอมพิวเตอร์ศาสตร์จึงเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นในทุกหน่วยงานเป็นเหตุให้หน่วยงานมีรูปแบบแนวตั้ง ต้องพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งแน่นอนที่สุดกองคอมพิวเตอร์ศาสตร์จะต้องจัดองค์การแบบแนวราบ หากต้องการให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพและทางวิชาการหลายแห่งกำลังปรับตัวเปลี่ยนรูปแบบองค์การแบบแนวราบ ตัวอย่างขององค์การแบบแนวราบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันคือ องค์การแบบเตี้ยหรือองค์การแบบสองชั้น (Two-Level Organization) องค์การแบบเป็นระบบ (Systems Organization) องค์การแบบรูปคณะกรรมการ (Committee) องค์การแบบเฉพาะกิจ (Task Force) องค์การแบบโครงการ (Project Organization) และ องค์การแบบเมทริกซ์ (Matrix Organization) เป็นต้น รูปแบบขององค์การเหล่านี้จะพบในหน่วยงานหลายแห่งทั้งราชการและของรัฐวิสาหกิจ

การที่รูปแบบขององค์การแต่ละแห่งจะเป็นรูปสามเหลี่ยมพีระมิดหรือองค์การแบบแนวตั้ง หรือเป็นองค์การรูปวงกลมหรือองค์การแบบแนวราบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน จึงเป็นสิ่ง

ไม่ถูกต้องที่จะกล่าวว่า องค์การประเภทใดดีและประเภทใดทันสมัย รูปแบบหรือโครงสร้างขององค์การจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่รับผิดชอบ และในความเป็นจริงการจัดองค์การมักจะอาศัยโครงสร้างทั้งสองแบบนี้มาผสมผสานเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน ตัวอย่างเช่น ในกรมฯ หนึ่ง ซึ่งเป็นกรมที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในด้านการปกครอง อาจกล่าวได้ว่าหลายกองควรจัดเป็นรูปสามเหลี่ยมคือเป็นองค์การแบบแนวตั้ง เช่น กองปกครองท้องที่ กองทะเบียน กองการสอบสวน ฯลฯ ขณะเดียวกันก็อาจจะต้องจัดกองวิชาการ กองฝึกอบรม กองแผน กองวิจัย ให้เป็นองค์การแบบสองชั้น หรือแม้ในกองหนึ่งๆ จะจัดรูปแบบเป็นแนวตั้ง แต่ในอีกระดับหนึ่งอาจจัดเป็นแบบแนวราบได้ ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมของงาน ข้อที่เป็นปัญหาในระบบราชการไทยก็คือ มีหน่วยงานไม่น้อยที่ยังนิยมจัดเป็นองค์การแบบแนวตั้ง ทั้งๆ ที่ลักษณะของงานควรจะเป็นแนวราบ ซึ่งทำให้งานไม่สามารถพัฒนาไปเท่าที่ควร และเป็นเหตุให้ข้าราชการที่มีอาวุโสหน่อยแต่มีความสามารถเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม เป็นผู้กล้าแสดงความคิดเห็น และมีภาวะสร้างสรรค์ ไม่สามารถอยู่ในระบบราชการได้ ทั้งๆ ที่คุณสมบัติดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อองค์การแบบแนวราบเป็นอย่างยิ่ง

1.4 เทคนิค

ในการบริหารองค์การ นอกจากระบบย่อยของเป้าหมาย คน โครงสร้างที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน เทคนิคทางการบริหารก็เป็นระบบย่อยที่มีความสำคัญไม่น้อยและไม่สามารถจะมองข้ามได้ กล่าวคือ แม้นักบริหารจะมีความเข้าใจในองค์การมากเพียงใด แต่ถ้าหากไม่มีเทคนิคทางการบริหารมาช่วยทำให้งานเดิน งานก็คงจะสำเร็จไม่ได้ ซึ่งนักรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีชื่อเสียง สตีเฟน เค. เบลี (Stepphen K. Bailey) เรียกว่า " Instrumental Theory " คือเป็นทฤษฎีที่เปรียบเสมือนเครื่องมือเครื่องมือขององค์การ หากปราศจากเครื่องมือเหล่านี้ นักบริหารก็ไม่สามารถจะให้งานที่รับผิดชอบเดินไปข้างหน้าได้ ซึ่งจะได้ชี้ให้เห็นลักษณะของเทคนิคทางการบริหารดังนี้

ในขอบข่ายของวิชาบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการบริหารธุรกิจหรือรัฐประศาสนศาสตร์มีเทคนิคส่วนหนึ่งที่ได้มาจากงานหลักที่สำคัญ 3 ประการ ซึ่งได้แก่การบริหารองค์การ (The Administration of Organization) การบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) และการบริหารงานคลัง (Financial Administration) งานหลักที่สำคัญทั้ง 3 ประการดังกล่าว เป็นองค์ความรู้และเทคนิคการบริหารด้วย ที่เรียกว่าเป็นเทคนิคก็เพราะว่ามีเทคนิคส่วนหนึ่งขององค์การ เช่น การจัดองค์การ (Reorganization) รูปแบบขององค์การ (Organization Design) การพัฒนาองค์การ (Organization Development) เป็นอาทิ ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล กระบวนการบริหารงานบุคคลนอกจากจะเป็นองค์ความรู้แล้ว ยังมีเทคนิคของการบริหารงาน

บุคคลด้วยกัน เช่น การวิเคราะห์งาน (Job Analysis) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Personnel Evaluation) เป็นต้น ส่วนในด้านการบริหารการคลัง ก็เช่นในเรื่องของการงบประมาณ (Budgeting) ระบบภาษีอากร (Taxation) การคิดต้นทุน (Costing) เป็นต้น

ยังมีเทคนิคทางการบริหารอีกมากมาย ซึ่งไม่สามารถจะนำมากล่าวในที่นี้ ข้อที่นำสังเกตก็คือ ไม่มีผู้ใดสามารถรู้เทคนิคการบริหารได้หมด หน้าที่ที่สำคัญของนักบริหารก็คือต้องพยายามเข้าใจบทบาทของเทคนิคเหล่านี้ เพื่อที่จะได้ควบคุมและใช้งานได้อย่างถูกต้อง ส่วนในกรณีของผู้ปฏิบัติงานก็จะต้องเรียนรู้ให้ใช้ได้ในบางสายของเทคนิค เช่น ถนัดใช้เทคนิคทางพฤติกรรมศาสตร์ หรือนิยมใช้เทคนิคในเชิงปริมาณ เป็นต้น

1.5 ความรู้ ข่าวสารและข้อมูล

นักบริหารในอดีตนิยมบริหารงานด้วยการอาศัยประสบการณ์เป็นหลัก ปัจจุบันเนื่องจากองค์การมีความสลับซับซ้อน มีขนาดใหญ่ขึ้น มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการและการสนับสนุน การวางแผนที่ยะเอียดและเทคนิคการควบคุมที่ละเอียด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้ ข่าวสารข้อมูลที่เป็นระบบ ซึ่งอาจจะแสวงหาได้จากการใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยในเรื่องดังกล่าวนี้ คือ การจัดการระบบสารสนเทศ (Management Information System) ซึ่งมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นขององค์การสมัยใหม่

อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ข่าวสารข้อมูลเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์การซึ่งมีประโยชน์ต่อการจัดการ ซึ่งบ่อยครั้งเรียกว่าเป็น "สายเลือดขององค์การ" หรือเป็น "ตัวแทนที่จะทำให้องค์การมีชีวิตอยู่ต่อไป" นักบริหารจึงต้องการข่าวสารข้อมูลสำหรับการกำหนดเป้าหมายและแนะแนวปฏิบัติของหน่วยงาน และเพื่อให้เป้าหมายดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีความราบรื่น นอกจากนี้ นักบริหารจะอาศัยข่าวสารข้อมูลในการวางแผนสื่อข้อความระหว่างนักบริหารกับผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาในส่วนที่เกี่ยวกับแผน การประสานงาน และแน่ใจว่าแผนมีการนำไปปฏิบัติงานทันทีทันใด อีกประการหนึ่ง นักบริหารยังต้องการความรู้ข่าวสารและข้อมูลของลูกค้า หรือผู้รับบริการ ผู้ผลิต และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยนักบริหารในการกำหนดเป้าหมายใหม่หรือการปรับเป้าหมายหรือการปรับเปลี่ยนแผนในกรณีที่เป็น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น นักบริหารหรือผู้จัดการจึงหันมาสนใจระบบย่อยที่เรียกว่า "ความรู้ข่าวสารและข้อมูล" เพื่อประโยชน์ในการกำหนดเป้าหมายและนำเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ นักบริหารที่มีระบบย่อยนี้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะได้เปรียบนักบริหารในองค์การที่ยังด้อยพัฒนาในระบบนี้ นักบริหารในองค์การสมัยใหม่จึงให้ความสำคัญกับระบบย่อยนี้อย่างมาก ดังที่ เฮนรี มินซ์เบิร์ก (Henry Mintzberg) ได้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของนักบริหารในปัจจุบันก็คือ " บทบาทในการติดตามข่าวสารข้อมูล " (Informational Role) ซึ่งมีน้ำหนัก

ไม่น้อยไปกว่า "บทบาทในการการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น" (Interpersonal Role) และ " บทบาทในการวินิจฉัยสั่งการ " (Decisional Role)

สรุปก็คือ องค์การมีลักษณะเป็นระบบและภายในระบบจะมีระบบย่อยประกอบกันขึ้นรวมกันเรียกองค์การระบบย่อยเหล่านี้มีอยู่ห้าระบบหรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ คน โครงสร้าง เทคนิค และความรู้ข่าวสารข้อมูล อย่างไรก็ตามแม้้องค์การจะมองว่ามีระบบย่อยทั้ง 5 ระบบ ก็ยังเป็นการวิเคราะห์องค์การแบบระบบปิด (Closed System) ระบบปิดเห็นว่าองค์การเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตคล้ายเครื่องยนต์ แต่ในปัจจุบันองค์การถูกเปรียบเทียบเสมือนเป็นสิ่งที่มีชีวิต องค์การจึงต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด และอีกนัยหนึ่งก็คือ องค์การไม่สามารถจะอยู่ได้โดยไม่ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือมีความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การมององค์การอย่างเป็นระบบจึงต้องมององค์การเป็นระบบเปิด (Open System Model) ซึ่งก็จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การและการจัดการ (อุทัย เลหาวิเชียร. 2540: 93 - 101)

ระบบย่อยทั้งห้าประการขององค์การได้แก่ เป้าหมาย คน โครงสร้าง เทคนิค และความรู้ข้อมูล ระบบย่อยต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการนำไปสู่การจัดการ นักบริหารจะต้องนำเอาองค์ความรู้ในองค์การที่เกี่ยวกับระบบย่อยทั้ง 5 ส่วนไปประยุกต์นำไปใช้ในการจัดการ

วิลเลียม เอ ชโรด (William A. Shrode) และ แดน วอยท์ จูเนียร์ (Dan Voich Jr.) ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ดังนี้

ระบบย่อยขององค์การ	กระบวนการจัดการ
เป้าหมาย	การวางแผน
คน	การประสานงาน
โครงสร้าง	การจัดองค์การ
เทคนิค	การตัดสินใจ
ความรู้ข่าวสารข้อมูล	การควบคุมงาน

การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับการจัดการเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนักบริหารจะจัดการกิจกรรมในความรับผิดชอบ จะต้องทราบก่อนว่าองค์การมีความรู้อะไรบ้าง และองค์ความรู้เหล่านั้นแปลงมาเป็นการจัดการมีอะไรบ้าง และการจัดการจะบรรลุเป้าหมายขององค์การได้หรือไม่

1. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน

เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การเมื่อกำหนดขึ้นแล้ว ก็จะต้องหาหนทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น การจะหาทางบรรลุวัตถุประสงค์นั้น นักบริหารก็จะใช้ความรู้ในวิชาการวางแผนมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับขั้นตอน 4 ขั้น คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมาย

1.2 การอธิบายสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.3 หาเครื่องมือที่จะมาช่วย พร้อมทั้งการตระหนักถึงอุปสรรคในการบรรลุ

เป้าหมาย

1.4 พัฒนาคำแนะนำที่จะบรรลุวัตถุประสงค์

ในการวางแผน นักบริหารอาจนำแนวความคิดของ “ การบริหารโดยยึดเป้าหมาย ” (MBO) มาช่วยการบริหารงานโดยยึดเป้าหมาย คือ นักบริหารและผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาร่วมกันวางแผนวัตถุประสงค์และช่วยกันพิจารณาตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารโดยยึดเป้าหมายจึงเป็นเหตุที่จะมาช่วยการวางแผนโดยยึดหลักทฤษฎี Y แมคเกรเกอร์

2. คนกับการประสานงาน

คนเป็นระบบย่อยขององค์ การที่มีคุณค่ามากที่สุด ทฤษฎี องค์การสอนให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับคน หน้าที่ของนักบริหารคือการนำเอาความรู้ไปบริหารคน เพื่อดึงคนไปปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

ในการบริหารคน สิ่งแรกคือการจูงใจ นักบริหารจะต้องจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามให้บรรลุเป้าหมายโดยผู้ปฏิบัติงานจะมีความสุขเพราะบรรลุเป้าหมายขององค์การและขององค์การทฤษฎีการจูงใจกับผู้นำมี 3 ประเภท ได้แก่ “Trait” “Behavior” และ “Contingency”

การบริหารคนคือ กลุ่ม กลุ่มเป็นสิ่งที่ต้องมีในองค์การ เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นักบริหารจึงต้องอาศัยกลุ่มมาบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ กลุ่มมีอยู่สองแบบคือ กลุ่มที่มีรูปแบบ และกลุ่มที่ไม่มีรูปแบบ กลุ่มมีประโยชน์ต่อองค์การในแง่ที่ว่ากลุ่มแก้ไขปัญหาคิดดีกว่าเอกบุคคล ทั้งนี้เพราะกลุ่มมีข่าวสารข้อมูลและความชำนาญที่หลากหลาย หากทางเลือกและวิธีแก้ได้ดีกว่า ทราบข้อผิดพลาด แต่การแก้ปัญหากลุ่มจะใช้ค่าใช้จ่ายสูง

การบริหารคนก็คือการสื่อสารข้อความ หมายถึง การที่คนจะสื่อความหมายด้วยการใช้สัญลักษณ์ การสื่อข้อความมีประโยชน์ต่อนักบริหารเพราะจะช่วยให้งานเป็นที่เข้าใจของผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อข้อความด้วยคำพูดเป็นคุณสมบัติและภารกิจที่สำคัญของนักบริหาร การสื่อข้อความที่มีประสิทธิภาพในองค์การต้องอาศัยช่องทางที่มีรูปแบบ อำนาจหน้าที่ การแบ่งงานตามความถนัด

3. โครงสร้างกับการจัดองค์การ

เนื่องจากโครงสร้างมีความจำเป็นในองค์การ นักบริหารมักจะมองไปที่โครงสร้างในการปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงโครงสร้างคือการจัดองค์การเพื่อให้องค์การมีโครงสร้างที่เหมาะสม

ส่วนที่เกี่ยวกับการจัดองค์การ จะต้องเข้าใจแนวความคิดที่เกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำตามความถนัด (Specialization) การจัดองค์การโดยพิจารณาเรื่องวัตถุประสงค์ กระบวนการ ลูกค้ำ และสภาพภูมิศาสตร์ เรียกว่าการจัดแบ่งงานเป็นกลุ่ม (Departmentation) การประสานงาน (Coordination) ขอบข่ายของการจัดการ อำนาจหน้าที่ (Authority) การมอบหมายอำนาจหน้าที่ (Delegation) การกระจายอำนาจ (Decentralization) เอกภาพในการปกครองบังคับบัญชา (Unity of Command) รูปแบบขององค์การที่มีอำนาจลดหลั่นกันลงมา (The Scalar Principle) หลักเกณฑ์ที่เป็นการยกเว้น (Exception Principle) สายงานหลักและสายงานฝ่ายอำนวยการ (Line and Staff) อำนาจหน้าที่ (Authority) แนวความคิดดังกล่าวมีประโยชน์ในการจัดการองค์การ

การจัดองค์การตามแนวความคิดของ วิลเลียม เฮช นิวแมน (William H. Newman) เห็นว่าการจัดการองค์การควรเริ่มจากข้างบนลงสู่ข้างล่างขององค์การซึ่งหมายถึงการเริ่มจากการพิจารณาวัตถุประสงค์และกิจกรรมขององค์การ วัตถุประสงค์อาจจะมาจากนโยบายสาธารณะ แปลงมาเป็นแผนหรือแผนงาน เมื่อทราบแผนแล้วการจัดองค์การจะมี 4 ขั้นตอนคือ

1. การจัดแบ่งงานให้เข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน (Primary Departmentation) เกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐาน ของการจัดโครงสร้างและรูปแบบ
2. ศึกษาความรับผิดชอบของหน่วยปฏิบัติงาน (Focus of Operating Responsibility) หมายถึงการศึกษาหน่วยและระดับของการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
3. ศึกษาหน่วยช่วยเหลือ (Facilitating Units) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายงานหลัก
4. การจัดโครงสร้าง (Structural Arrangements) การจัดโครงสร้างก็เพื่อจะให้การปฏิบัติงานง่าย มีความต่อเนื่องและทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น

การจัดองค์การตามแนวคิดของเฮนรี มินซ์เบิร์ก เห็นได้ว่ามีขั้นตอนที่แตกต่างกัน แบ่งการจัดองค์การด้วยการตอบคำถาม 9 ข้อดังนี้

1. ในแต่ละตำแหน่งควรมีงานสำคัญประการใดบ้าง และในแต่ละงานนั้นควรจะต้องคำนึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านใดเป็นเกณฑ์
2. งานแต่ละตำแหน่งควรมีมาตรฐานของงานแค่ไหน

3. ใช้เกณฑ์อะไรในการจัดตำแหน่งต่าง ๆ ให้เข้าเป็นกลุ่ม
4. แต่ละหน่วยควรมีขนาดเพียงใด ผู้บังคับบัญชาแต่ละคนควรมีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากี่คน
5. ผลผลิต หรือผลการปฏิบัติงานของแต่ละตำแหน่ง ควรระบุอย่างเฉพาะเจาะจงแค่ไหน
6. ควรใช้มาตรการอะไร ในการส่งเสริมให้มีการประสานการปฏิบัติงานซึ่งกันและกันระหว่างตำแหน่งและระหว่างฝ่ายต่าง ๆ
7. อำนาจการวินิจฉัยสั่งการ ควรมีการมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชามากน้อยเพียงใดตลอดชั้นการบังคับบัญชา

8. อำนาจการวินิจฉัยสั่งการแค่ไหน ที่ควรจะส่งผ่านจากเจ้าหน้าที่สายงานหลัก พิจารณาดูว่าแต่ละตำแหน่งควรใช้ความรู้และทักษะอะไรบ้าง

9. ไปสู่เจ้าหน้าที่สายงานช่วยอำนวยความสะดวก คำถามทั้ง 9 ข้อนี้เรียกได้ว่าเป็น พารามิเตอร์ของโครงสร้าง (Design Parameters) ซึ่งมินท์เบิร์กจัดแบ่งเป็นกลุ่มของโครงสร้างได้ 4 กลุ่มคือโครงสร้างเกี่ยวกับตำแหน่ง โครงสร้างเกี่ยวกับโครงสร้างใหญ่ โครงสร้างเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในระดับแนวนอน และ โครงสร้างเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งจากพารามิเตอร์เกี่ยวกับโครงสร้างสามารถจะเชื่อมโยงเข้ากับแนวความคิดและวิธีการจัดองค์การได้

จะเห็นได้ในหลักเกณฑ์การจัดโครงสร้างและรูปร่าง มีวิธีการต่าง ๆ แต่ไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตามจะมีการศึกษาถึงลักษณะทั่วไปขององค์การ กิจกรรมหลักและรองขององค์การ การรวมงานที่ต้องใช้ความรู้และทักษะอย่างเดียวกันเข้าด้วยกัน ศึกษาถึงความพร้อมในด้านการควบคุม การประสานงาน ความซ้ำซ้อนของงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง และที่สำคัญที่สุดก็คือจะต้องบรรลุเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงาน การจัดโครงสร้างและรูปร่างขององค์การจึงมีหลักตายตัวไม่ได้ ผู้ปฏิบัตินอกจากจะรู้จักหลักเกณฑ์ในการจัด ยังจะต้องมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์การ เข้าใจลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์การ

4. เทคนิคกับการตัดสินใจ

เทคนิคของการบริหารซึ่งมีประโยชน์เพื่อช่วยให้องค์การสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการ เทคนิคทางการบริหารได้ถูกนำไปใช้ในเรื่องของการตัดสินใจซึ่งมีอยู่สองแบบ ได้แก่ (Programmed Decision-making) เป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงสามารถใช้เครื่องจักรกลเข้าไปช่วยได้ ส่วนการตัดสินใจอีกประการหนึ่งคือ (Non programmed Decision-making) ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เกิดขึ้นบ่อย (Unusual Conditions) ซึ่งต้องการ

ภาวะสร้างสรรค์ (Creativity) และการใช้หลักเหตุผล (Rational Consideration) นอกจากนี้ผู้บริหารและผู้จัดการยังตัดสินใจ โดยมีข้อมูลมากมาย และภายใต้ภาวะที่แน่นอน (Certainty) เสี่ยง (Risk) และไม่แน่นอน (Uncertainty) ภายใต้สภาวะที่แน่นอน นักบริหารจะตัดสินใจโดยทราบผลในแต่ละทางเลือกในเรื่องการตัดสินใจ ซึ่งเป็นตัวแบบของการศึกษาการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผล (Rational Comprehensive Approach)

5. ความรู้ข่าวสารข้อมูลและการควบคุม

ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล เป็นระบบย่อยขององค์การที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน นักบริหารจะอาศัยความรู้ข่าวสารข้อมูลมากขึ้นทั้งในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการควบคุมงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด นักบริหารจะใช้ระบบการควบคุม (Control Systems) ซึ่งมีประสิทธิผล หรือการควบคุมโดยการเงิน (Financial Control) หรือการจัดการระบบสารสนเทศ (Management Information Systems)

2. การปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายแต่ส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน มีส่วนที่แตกต่างกันบ้างในรายละเอียดและสำนวนที่ใช้แตกต่างกันซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway. 1951: 398) ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ว่าเป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่พอสมควรและอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่นี้จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

พรชัย เทพปัญญา (2529: 5) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นดังนี้ การปกครองในระดับต่ำกว่ารัฐบาลกลางหรือรัฐบาลมลรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้ มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญ ๆ ได้ การปฏิบัติงานตามปกติไม่ต้องขอความเห็นชอบหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลมลรัฐ ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดหรือจัดตั้งหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น

โจน เจ. คลาร์ก (Jones J. Clarke. 1957: 1) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง

ประยัต หงษ์ทองคำ (2519: 40) นิยาม การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินงานต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตัวของตัว

แนวคิดเกี่ยวกับการคลังท้องถิ่น

การบริหารการคลังของท้องถิ่น (Financing) การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระทางด้านการบริหารการคลัง ทำให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการดำเนินการบริหารและวินิจฉัยงานในท้องถิ่นได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอยู่ในขอบข่ายที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจไว้ให้ การที่ท้องถิ่นสามารถกำหนดรายได้ขึ้นมาได้นั้น จะเป็นเครื่องยกฐานะการคลังของท้องถิ่น และจะเป็นช่วยปลดภาระผูกพันที่ต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ยิ่งรัฐบาลกลางช่วยเงินอุดหนุนน้อยเท่าใด ท้องถิ่น ก็จะมีอิสระในการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตที่กำหนดให้ตามกฎหมายมากขึ้นเท่านั้น (ไพฑูริย์ ช่างเรียน. 2528: 10)

การที่พิจารณาว่ารัฐบาลได้กระจายอำนาจแก่รัฐบาลท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหนนั้น นอกจากเราจะพิจารณาถึงการกระจายอำนาจทางการปกครองให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นแล้ว เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงขอบเขตของการกระจายอำนาจทางการคลังควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพราะการที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสมหรือเพียงพอกับเหตุการณ์นั้น การมอบอำนาจด้านการเงินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งเพื่อให้องค์การของประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้มี “งาน” ที่จะทำอย่างมีความหมายและมี “กำลัง” พอที่จะมีความสามารถในการทำงานเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาโดยทั่ว ๆ ไปได้

การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้มีอิสระในการปกครองตนเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินกิจการในหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้สำเร็จลุล่วงไปได้หรือไม่นั้น ในการดำเนินงานขององค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีเงิน (Money) หรือ งบประมาณ (Budget) มาดำเนินการ เมื่อความจำเป็นที่จะต้องมีความจำเป็นหรืองบประมาณแล้ว หลักการปกครองตนเองซึ่งเป็นกรรมวิธีของการกระจายอำนาจทางการปกครอง รัฐบาลก็ต้องกระจายอำนาจหรือให้อำนาจแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมา มีอำนาจในด้านการคลังอยู่บ้าง เช่นอำนาจในการจัดหารายได้ หรืออำนาจในการจัดหางบประมาณของตนเอง (William V. Holloway. 1951: 398)

การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบจากรัฐบาลกลางให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจทางการบริหารและการกระจายอำนาจทางการคลัง นั้นจำเป็นต้องกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานของราชการส่วนกลางและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน ในการกำหนดรายได้ของท้องถิ่นที่เหมาะสม จำเป็นที่จะต้องการศึกษาถึงการจัดสรรรายได้ (Revenue Sharing) ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดสรรรายได้ (Revenue Sharing) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะจำแนกออกได้ดังนี้

1. ภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง (Locally Collected Taxes)
2. รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tax Revenue) ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ รายได้จากการพาณิชย์ รายได้จากทรัพย์สิน และรายได้อื่นๆ
3. ภาษีเสริม (Revenue Taxes) และภาษีแบ่ง (Shared Tax) หมายถึง ภาษีที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับโดยแบ่งตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด เช่น ภาษียศยนต์และล้อเลื่อน
4. เงินอุดหนุนทั่วไป (General Grant/ Block Grant)
5. เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (Specific Grants) ซึ่งเป็นเงินที่มีเงื่อนไขเฉพาะเจาะจงว่าให้องค์การปกครองท้องถิ่นดำเนินการในเรื่องที่กำหนดไว้

ความหมายของการคลังท้องถิ่น

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2528: 13) การคลังท้องถิ่น คือการจัดการเกี่ยวกับการเงินของท้องถิ่นในด้านการแสวงหาแหล่งที่มาของรายได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมที่จำเป็น รวมถึงการจัดการเกี่ยวกับหนี้สินเงินกู้ต่าง ๆ การบริหารด้านการตรวจสอบบัญชีและการลงบัญชีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การพิจารณาในเรื่องการคลังท้องถิ่นจึงต้องพิจารณาให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องแหล่งที่มาของรายได้ การกำหนดประเภทของรายจ่าย และกระบวนการงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

พิธีฐ ลิ้อธรรม (2530: 105) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจทางการคลังไว้ดังนี้ " การที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบทางการคลังให้กับหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระในการตัดสินใจทางการคลัง อันได้แก่ การจัดหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และการบริหารการคลัง โดยไม่ต้องอยู่ในการบังคับบัญชาของรัฐบาลกลาง เพียงแต่อยู่ในการควบคุมบางเรื่องที่เป็นเท่านั้น "

พรชัย รัชมีแพทย์ (2541: 214) อำนาจการคลังของท้องถิ่น หมายถึงอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นหารรายได้และใช้จ่ายรายได้นั้น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะตามความต้องการ

ของราษฎรในท้องถิ่น ท้องถิ่นจะกำหนดรายได้รายจ่ายเองโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้
มิได้

สรุปได้ว่า การคลังท้องถิ่นคือ การบริหาร การจัดการ เกี่ยวกับการเงินขององค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณ การควบคุมการใช้จ่าย การจัดหารายได้
การก่อหนี้ และการบริหารการคลัง โดยที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ
ให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการ ซึ่งเป็นอำนาจตามที่กฎหมาย
ได้กำหนดไว้ เพื่อให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีเงินและงบประมาณในการจัดทำบริการ
สาธารณะ โครงการเพื่อประโยชน์และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การจัดหารายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดหารายได้ของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งจะส่งผลต่อ
การดำเนินงานขององค์การปกครองท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นมีภารกิจที่จะต้องทำหรืออาจทำได้ตาม
กฎหมายมากมาย ดังนั้นในการดำเนินการตามหน้าที่ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีงบประมาณในการ
ดำเนินการ งบประมาณของท้องถิ่นแต่ละแห่งมีจำนวนที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการอัน
ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ พื้นที่เป็นต้น งบประมาณของท้องถิ่นส่วนหนึ่งมาจากรายได้ที่ท้องถิ่น
จัดเก็บได้เอง และรายได้ที่เกิดจากการแบ่งปันอำนาจในการหารายได้หรือการจัดเก็บภาษีอากร
ระหว่างรัฐบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีงบประมาณของตนเอง หมายถึง การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณ
เป็นของตนเองต่างหากจากงบประมาณแผ่นดิน ทั้งนี้เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติ
บุคคลลักษณะของงบประมาณที่แท้จริงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น น่าจะได้แก่งบประมาณ
ที่จัดตั้งขึ้นตามรายได้ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหามาได้เองโดยลำพังความสามารถ จะมี
รายได้จากส่วนอื่น (ส่วนกลาง) สมทบบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย (วิชญ์ สว่างทรัพย์และคณะ. 2523:
99)

ในการมอบภาระความรับผิดชอบให้รัฐบาลท้องถิ่น ในแต่ละระดับและแต่ละท้องถิ่นมาก
น้อยแค่ไหนนั้น จะต้องพิจารณาถึงขีดความสามารถของรัฐบาลท้องถิ่นที่จะเข้ารับหน้าที่ความ
รับผิดชอบดังกล่าว โดยหลักการแล้วควรมอบภาระหน้าที่แก่รัฐบาลท้องถิ่นทำการจัดสรรบริการ
สาธารณะในสิ่งที่ท้องถิ่นจะสามารถทำการตัดสินใจหรือบริการเกี่ยวกับการจัดสรรบริการเหล่านั้น
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐบาลท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองและตัดสินใจการใช้
จ่ายเพื่อผลิตบริการต่าง ๆ สำหรับท้องถิ่นของตนก็จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจทางการ
คลังควบคู่กันไปด้วย ในการพิจารณาการกระจายอำนาจทางการคลังแก่ท้องถิ่นนั้น ประเด็นที่
สำคัญที่สุดอยู่ที่ว่าจะแบ่งอำนาจทางการคลังแก่ท้องถิ่นนั้น ประเด็นสำคัญที่สุดอยู่ที่ว่าจะแบ่งอำนาจ

ในการหารายได้หรือการจัดเก็บภาษีอากรต่าง ๆ ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นต่างก็ต้องการรายได้เพื่อไปใช้จ่ายซึ่งจะเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในขณะเดียวกันภาษีอากรหรือรายได้ที่รัฐบาลได้ทั้งสองระดับจะได้มานั้น จะได้มาจากฐานเดียวกัน คือความสามารถในการเสียภาษีอากร (Tax Capacity) ของประชาชนในประเทศ ดังนั้นปัญหาที่รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องทำการตกลงกันก็คือ ใครควรจะเป็นผู้จัดเก็บภาษีอากรประเภทไหน จึงจะเป็นการเหมาะสมที่สุด (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2522: 23 - 36) ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. ภาษีอากรที่รัฐบาลกลางควรจะเป็นผู้จัดเก็บ

เป็นภาษีอากรที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลกลางจะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นรัฐบาลกลางจึงต้องตั้งอำนาจการจัดเก็บภาษีอากรต่าง ๆ ที่สามารถทำรายได้สูงนั้นมาไว้ที่ส่วนกลางโดยหลักการแล้ว รัฐบาลกลางจะเก็บภาษีอากรต่าง ๆ ที่ใช้รากฐานในการควบคุมนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 ภาษีอากรที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมนโยบายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ภาษีศุลกากร (Customs Duties) ของสินค้าที่ส่งออกและสั่งเข้าประเทศ

1.2 ภาษีอากรที่เกี่ยวกับการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจภายในประเทศ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้าปลีก การค้าส่ง ภาษีสรรพสามิต และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น

1.3 ภาษีอากรที่เกี่ยวกับการกระจายรายได้และความมั่นคงของสังคม ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลในระบบที่ก้าวหน้า อากรมรดก (Estate Tax) อากรการรับมรดก (Inheritance Tax) ภาษีการให้โดยเสนหา (Gift Tax) ภาษีที่เก็บจากมูลค่าของทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น (Capital Gain Tax) และภาษีทรัพย์สิน (Property Tax) ในรูปต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้าง และภาษีรถยนต์ เป็นต้น

2. ภาษีอากรที่รัฐบาลท้องถิ่นควรจะเป็นผู้จัดเก็บ

เป็นภาษีอากรที่รัฐบาลกลางจะมอบให้รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการจัดเก็บ ภาษีอากร อาจจะพิจารณาได้ดังนี้

2.1 ภาษีอากรที่มอบให้รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บ รัฐบาลกลางจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณามอบอำนาจการจัดเก็บภาษีอากรบางอย่างให้รัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาหลักสำคัญดังนี้

2.1.1 ภาษีที่เก็บตามหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ (Benefits Received Principle) คือ ประชาชนผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะ ควรจะต้องเป็นผู้เสียภาษีอากร เพื่อ

นำมาให้บริการนั้น ในทางทฤษฎีแล้วถือว่าแนวการจัดสรรบริการสาธารณะดังกล่าวใกล้เคียงกับการใช้โดยการไถ่ถอนหรือกลไกดตลาดได้มากที่สุด และทำให้การจัดสรรบริการสาธารณะนั้นเป็นไปโดยมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด ดังนั้นรัฐบาลกลางจึงมักใช้หลักการ "ผลประโยชน์ที่ได้รับ" เป็นบรรทัดฐานมอบให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บภาษีอากรบางชนิด

2.1.2 พิจารณาถึงความสามารถหรือความพยายามในการจัดเก็บรายได้ (Tax Efforts) รายได้ของภาษีอากรบางประเภทนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับฐานและอัตราของภาษีแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสามารถหรือความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร

2.2 ให้รัฐบาลท้องถิ่นเก็บภาษีอากรบางอย่างร่วมกับรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางอาจยอมให้รัฐบาลท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเรียกว่า Surcharged Tax หรือ Supplement Tax ที่จัดเก็บจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นลักษณะของภาษีชนิดนี้รัฐบาลท้องถิ่นจะใช้ภาษีอากรบางอย่างที่รัฐบาลจัดเก็บอยู่แล้วเป็นฐานในการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่น เช่น ภาษีรายได้ท้องถิ่น (State income tax) หรือภาษีการค้าเทศบาลจัดเก็บเพิ่ม เป็นต้น ภาษีที่รัฐบาลท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มนั้นอาจจะแบ่งออกได้เป็นสองชนิดคือ

2.2.1 ภาษีที่ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเอง (Pure tax Supplement) โดยที่รัฐบาลท้องถิ่นจะทำการจัดเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้นเอง โดยมีหน่วยงานการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ

2.2.2 ภาษีที่ท้องถิ่นให้รัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บให้ (The tax Piggybacking) เป็นการมอบอำนาจจากรัฐบาลกลางให้รัฐบาลท้องถิ่นแต่ละระดับมีสิทธิจัดเก็บภาษีอากรบางชนิดเพิ่มขึ้นตามอัตราที่รัฐบาลกลางกำหนดให้แต่ละหน่วยงานของรัฐบาลกลางจะเป็นผู้จัดเก็บเอง ภาษีชนิดนี้มีลักษณะเป็นการแบ่งรายได้จากรัฐบาลกลาง หรือเรียกว่า "Revenue sharing"

2.3 รัฐบาลกลางแบ่งรายได้ให้แก่รัฐบาลท้องถิ่น เป็นการแบ่งส่วนรายได้ภาษีอากรบางชนิดที่รัฐบาลกลางจัดเก็บได้ในแต่ละท้องถิ่นให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น ๆ เรียกว่า "Tax Sharing" บางกรณีรัฐบาลกลางอาจจะแบ่งรายได้ที่เก็บได้ในท้องถิ่นนั้นแก่รัฐบาลท้องถิ่นตามอัตราส่วนที่กำหนด ซึ่งเรียกว่า "Revenue Sharing" รูปแบบของการแบ่งส่วนรายได้นั้นยังแบ่งออกได้เป็นอีกสองชนิดด้วยกันคือ

2.3.1 การแบ่งรายได้โดยมีเงื่อนไข (Condition Revenue Sharing) หมายถึง การพิจารณาแบ่งรายได้ภาษีอากรที่รัฐบาลกลางจัดเก็บได้ในแต่ละท้องถิ่น ให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น รัฐบาลพิจารณาให้ตามความเหมาะสม โดยใช้ปัจจัยหรือหลักการบางอย่างเป็นบรรทัดฐานในการแบ่งรายได้ ซึ่งบรรทัดฐานที่ใช้เป็นตัวกำหนดอัตราการแบ่งรายได้โดยทั่วไปแล้วพิจารณาถึงรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ความเจริญของแต่ละท้องถิ่น จำนวนประชากรในแต่ละท้องถิ่น ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น การกำหนดเงื่อนไขในการแบ่งรายได้จากรัฐบาลกลาง โดยปกติแล้ว

มักจะใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายความเสมอภาคทางการคลังแก่รัฐบาลท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นวิธีการลดความแตกต่างในความสามารถทางการคลัง (Horizontal Fiscal Imbalance) ในระหว่างท้องถิ่น

2.3.2 การแบ่งรายได้โดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Revenue Sharing) หมายถึง การที่รัฐบาลกลางพิจารณาแบ่งรายได้ที่จัดเก็บได้ในแต่ละท้องถิ่น ให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ มากนัก การแบ่งรายได้เช่นนี้อาจจะทำให้เกิดความแตกต่างในทางการคลังระหว่างท้องถิ่นมีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าท้องถิ่นที่มีรายได้สูงก็จะได้รับส่วนแบ่งรายได้มากกว่าท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย นอกเสียจากว่ารัฐบาลกลางจะกำหนดอัตราส่วนแบ่งรายได้ให้แก่แต่ละท้องถิ่นในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน

2.4 รายได้อื่นของรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่นอาจจะได้รับรายได้จากแหล่งอื่น ๆ อีก เช่น รายได้จากการประกอบกิจการของรัฐบาลท้องถิ่น การได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง จากแนวความคิดเกี่ยวกับการคลังท้องถิ่น สรุปได้ว่า รายได้ที่เกิดจากการจัดเก็บรายได้ซึ่งเป็นภาษีอากรแบ่งได้เป็น

1. ภาษีอากรที่รัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บ ซึ่งเป็นภาษีที่ทำให้รัฐบาลกลางมีรายได้เป็นจำนวนมาก เพราะรัฐบาลกลางมีความจำเป็นในด้านต่างๆ ซึ่งจะต้องมาใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ภาษีที่รัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บได้แก่ ภาษีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาษีอากรเกี่ยวกับการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจภายในประเทศ ภาษีอากรเกี่ยวกับการกระจายรายได้และความมั่นคงของสังคม

2. ภาษีอากรที่รัฐบาลท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดเก็บ ได้แก่ ภาษีที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจให้กับรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเอง หรือภาษีที่รัฐบาลท้องถิ่นจัดเก็บร่วมกับรัฐบาลกลาง

การกระจายอำนาจทางการคลังให้กับองค์การปกครองท้องถิ่นนั้น รัฐบาลยังคงต้องเข้าไปมีบทบาทเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมามาตรการที่สำคัญที่รัฐบาลกลางใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ให้เงินอุดหนุนหรือเงินช่วยเหลือแก่รัฐบาลท้องถิ่น (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม 2522, 113 -115) ซึ่งวัตถุประสงค์ของเงินอุดหนุนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณและการกระจายสินค้าสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ

1. เพื่อแก้ไขปัญหา สินค้า หรือการบริการสาธารณะที่มีลักษณะอันเป็นการแก่ประชาชนในท้องถิ่นอื่นที่ได้รับประโยชน์สาธารณะดังกล่าว

2. เพื่อช่วยให้ท้องถิ่นสามารถผลิตบริการสาธารณะที่จำเป็น

3. เพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างท้องถิ่น

4. เพื่อผลทางการเมืองในการปกครอง

เงินอุดหนุนของท้องถิ่นที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายาบุตร. 2539: 251 - 253)

1. เงินอุดหนุนทั่วไป เป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ท้องถิ่นโดยไม่ได้ระบุรายการใช้จ่ายไว้ เป็นการเฉพาะ ท้องถิ่นสามารถนำเงินไปใช้จ่ายในกิจการใด ๆ ก็ได้
2. เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เป็นเงินอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการบางอย่างโดยเฉพาะ เช่น โครงการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข
3. เงินอุดหนุนเฉพาะกิจกรณีพิเศษ เป็นเงินอุดหนุนที่ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของสำนักงานประมาณและกรมการปกครอง

เงินอุดหนุนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินกิจการขององค์การปกครองท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นแต่ละแห่งมีรายได้ที่จัดเก็บจากภาษีอากร ตลอดจนรายได้อื่น ๆ ไม่เท่าเทียมกัน จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องของรายได้ของท้องถิ่นแต่ละแห่ง เงินอุดหนุนจึงเป็นรายได้ประเภทหนึ่งที่อุดช่องว่างของท้องถิ่นแต่ละแห่งให้มีความเท่าเทียมกัน และเป็นการชดเชยต่อความเสียหายที่เป็นผลจากการที่ท้องถิ่นมีงบประมาณในการดำเนินกิจการตามความต้องการของท้องถิ่นได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียด

วาสนา สุขประสงค์ดี (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของแต่ละเขตรวม 38 เขต มีความแตกต่าง

สำหรับวิธีการศึกษาได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีมาจากการเขียนของ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ งานเขียนของอรรถธรรม พรหมมะ สุจินต์ เจริญยิ่ง ทิพย์ ถนอมกิจ อรุณฯ เทพศิริ เกี่ยวกับสมรรถนะขององค์กร และงานเขียนของจริยา เจริญวัฒนา และสำรวย ลาขโรจน์ ปรพณี ฐิติวัฒนา และอานนท์ อาภาภิรม เกี่ยวกับความร่วมมือจากประชาชนในการกำหนดกรอบแนวคิด โดยได้ทำการประเมินผลของการจัดเก็บภาษีจากข้อมูลเอกสารและประเมินสมรรถนะขององค์กร กับความร่วมมือจากประชาชน โดยหัวหน้างาน

รายได้ 1 คน ในแต่ละเขตรวม 38 เขต แล้วทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าร้อยละ และ ค่าความสัมพันธ์แบบพหุ ซึ่งทำการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่การจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินและที่ดิน ได้ในระดับต่ำ คือ 34 เขต คิดเป็นร้อยละ 89.5 ส่วนเขตที่มีการจัดเก็บภาษีได้ในระดับสูงมีจำนวน 3 เขต คิดเป็นร้อยละ 7.9. และเขตที่จัดเก็บได้ในระดับปานกลางมีเพียง 1 เขต คิดเป็นร้อยละ 2.6

ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดิน จากการประเมินของหัวหน้างาน ได้แก่ สมรรถนะขององค์การด้านงบประมาณ สถานที่หรือพื้นที่ของเขต และความร่วมมือจากประชาชน จากการประเมินของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ สมรรถนะขององค์การด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ ปัจจัยที่ประเมินได้เหล่านี้ ทั้งหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีผลต่อการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินในเขตกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยเรื่องนี้ได้เสนอทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ทั้งในเรื่อง สมรรถนะขององค์การ ความร่วมมือจากประชาชน ลักษณะงานของการจัดอัตรากำลัง การแก้ไขระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี การสร้างขวัญกำลังใจและสวัสดิการ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงงานด้านการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ชลอ ยศสมบัติ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารายได้ของท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีภาษีโรงเรียนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรียนและที่ดิน พ.ศ. 2475 โดยศึกษาหลักการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญที่สุด คือการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลไปสู่ท้องถิ่น โดยให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระปราศจากการควบคุมของรัฐบาลกลางตามสมควร โดยเฉพาะความเป็นอิสระทางด้านการคลัง

เนื่องจากภารกิจหน้าที่ของท้องถิ่นมีอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น ท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีรายได้เพียงพอที่จะจัดหาทรัพยากรในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้ แต่โดยที่ปัจจุบันเงินรายได้ที่จัดเก็บในท้องถิ่นยังไม่เพียงพอต่อภาระหน้าที่ของท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น ท้องถิ่นต่างๆยังต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางในแต่ละปีเป็นเงินจำนวนมาก คิดเป็นสัดส่วนแล้วถึงประมาณเกือบ 1 ใน 5 ของรายได้ของท้องถิ่นทั้งหมด และนี่เองที่เป็นเหตุให้ท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระอย่างแท้จริง เพราะต้องถูกควบคุมการใช้จ่ายเงินจากรัฐบาลกลางเจ้าของเงินอุดหนุนนั้น

ความจริงแล้วองค์การปกครองท้องถิ่น มีที่มาของรายได้หลายทางด้วยกัน โดยเฉพาะภาษีโรงเรียนและที่ดิน จัดว่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งของท้องถิ่น แต่เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่อนข้างจะล้าสมัยเพราะประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่ปี 2475 โดย

มีการแก้ไขน้อยมาก จึงมีความบกพร่องไม่ทันสมัยปรากฏอยู่ในกฎหมาย และนี่เองที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ท้องถิ่นจัดเก็บรายได้ไม่เพียงพอต่อภาระหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด

นอกจากข้อบกพร่องของกฎหมายดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ายังมีสาเหตุอีกหลายประการที่เป็นเหตุให้ท้องถิ่นจัดเก็บรายได้ได้น้อย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ และได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขไว้ ซึ่งหากมีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว ก็จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และจะเป็นการพัฒนารายได้ของท้องถิ่นจนสามารถมีอิสระในทางการคลังอันจะทำให้ท้องถิ่นมีอิสระในทางการคลัง อันจะทำให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง

เกศินี วีระกุล (2542: บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ศึกษากรณีสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของสำนักงานเขตจอมทอง ให้ได้ผลสำเร็จตามประมาณการที่กรุงเทพมหานครกำหนด และเสนอแนะแนวทางต่อผู้บริหารในการปรับปรุงการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ในการดำเนินการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการศึกษาดังกล่าว ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของสำนักงานเขตจอมทองมี 3 ประการคือ ลักษณะของกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน ความร่วมมือของประชาชนผู้เสียภาษี และระบบการจัดการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด จากการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี ในขณะเดียวกันผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเสียภาษี ตลอดจนควรเพิ่มบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุติมา รามัญศรี (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความพยายามในการจัดเก็บภาษีของกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากรุงเทพมหานครประสบกับปัญหาในการบริหารจัดการจัดเก็บรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ใช้ในการจัดบริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหารายได้ของท้องถิ่นมีลักษณะไม่ยืดหยุ่นต่อลักษณะสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น รวมทั้งความพยายามและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้มีการรั่วไหลของรายได้ซึ่งควรจะเก็บได้จำนวนไม่น้อย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางการคลังของกรุงเทพมหานคร และวิเคราะห์ความพยายามในการจัดเก็บภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองได้แก่ ภาษีโรงเรือน และที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และอากรฆ่าสัตว์ ในช่วงปี พ.ศ. 2528 – 2542 โดยใช้วิธี สัมภาษณ์ถ้อยคำและวิธีระบบภาษีแทน

ผลการศึกษาพบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานครมาจากภาษีอากร โดยรายได้ จากภาษีที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองมีสัดส่วนที่ต่ำกว่ารายได้จากภาษีที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ขณะที่รายจ่ายของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายเพื่อการดำเนินการ โดยรายจ่ายเพื่อการ ลงทุนมีสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ จากการวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีที่กรุงเทพมหานคร จัดเก็บเองโดยวิธีสัมภาษณ์ถ้อยคำและวิธีระบบภาษีแทน พบว่ากรุงเทพมหานครใช้ความพยายามใน การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้ายที่สูงขึ้นใกล้เคียงกับที่ควรจะได้ ขณะที่ความ พยายามในการจัดเก็บภาษีท้องที่ และอากรฆ่าสัตว์อย่างต่ำกว่าที่ควรจะได้อยู่มาก ดังนั้น กรุงเทพมหานครควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบ อัตราภาษีให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน รวมถึงเครื่องมือ บุคลากรและฐานภาษี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ ให้สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรจากพื้นที่ของ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 สำนักงานเขต

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง จากสำนักงานเขตของ กรุงเทพมหานคร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมา 11 สำนักงานเขต แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินระดับสูง กลุ่มที่จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินระดับกลาง และกลุ่มที่ จัดเก็บ ภาษีโรงเรือนและที่ดินต่ำ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 124 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการบริหารจัดการระบบ ด้านเป้าหมาย คน โครงสร้าง เทคนิค และความรู้และข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ

2. ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แนะนำ
6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์อย่างสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และแบบสอบถามทุกฉบับพบว่ามีความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยจำแนกข้อมูลตามลักษณะของข้อคำถาม ดังนี้

1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ นำมาแจกแจงความถี่ของแต่ละข้อ แล้วหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำเสนอในรูปตาราง

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตรวจให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 102)

มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับ มากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับ มาก	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 4
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับ ปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 3
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับ น้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 2
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับ น้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 1

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ระดับน้อยที่สุด

3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิง

พรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติทดสอบ ได้แก่

2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples

2.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ F-test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
- S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
- F แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
- * แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) นำมาวิเคราะห์หาร้อยละ และเสนอในรูปตาราง
2. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางดังนี้

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	37	20.8
หญิง	87	70.2
2. อายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี	15	12.1
31-40 ปี	28	22.6
41-50 ปี	49	39.5
51 ปีขึ้นไป	32	25.8
3. สำนักงานเขตที่มีผลสำเร็จในการจัดเก็บภาษี		
ระดับสูง	37	29.9
ระดับกลาง	53	42.6
ระดับต่ำ	34	27.5
4. ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	16	12.9
5-10 ปี	21	16.9
11-15 ปี	16	12.9
16-20 ปี	18	14.5
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	53	42.7

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	30.6
ปริญญาตรี	68	54.8
สูงกว่าปริญญาตรี	18	14.6
6. ตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีโรงเรียน และที่ดิน		
ผู้บริหาร	14	11.3
ฝ่ายวิชาการ	67	54
ฝ่ายปฏิบัติ	43	34.7

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม สถานภาพส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 70.2) มีอายุส่วนใหญ่ระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 39.5) ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่สำนักงานเขตที่มีผลสำเร็จในการจัดเก็บภาษีระดับกลาง (ร้อยละ 42.6) โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 42.7) มีการศึกษาประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 42.7) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 54.8) และส่วนใหญ่เป็นฝ่ายวิชาการ (ร้อยละ 54.0)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของ
กรุงเทพมหานคร เสนอในตาราง 3 ถึงตาราง 8

ตาราง 3 การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหาร
1. ด้านเป้าหมาย	3.76	.56	มาก
2. ด้านคน	3.41	.51	ปานกลาง
3. ด้านโครงสร้าง	3.43	.56	ปานกลาง
4. ด้านเทคนิค	3.31	.60	ปานกลาง
5. ด้านความรู้และข้อมูล	3.44	.62	ปานกลาง
รวม	3.47	.46	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) โดยอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.76$) ด้านความรู้และข้อมูล ($\bar{X} = 3.44$) ด้านโครงสร้าง ($\bar{X} = 3.43$) ด้านคน ($\bar{X} = 3.41$) และด้านเทคนิค ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ตาราง 4 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมาย

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้อย่างชัดเจน	4.09	.72	มาก
2. สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง	3.64	.82	มาก
3. สำนักงานเขตได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมาย	3.79	.81	มาก
4. สำนักงานเขตมีการประชุมร่วมทุกฝ่ายเพื่อวางแผนในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินตามเป้าหมายที่กำหนด	3.48	.98	ปานกลาง
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3.68	1.03	มาก
6. การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน สามารถจัดเก็บได้บรรลุตามเป้าหมาย ในปี 2548	3.94	1.17	มาก
โดยรวม	3.76	.56	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมายโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ด้านเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.09$) การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินสามารถจัดเก็บได้บรรลุตามเป้าหมาย ในปี 2548 ($\bar{X} = 3.94$) และสำนักงานเขตได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมาย ($\bar{X} = 3.79$)

ตาราง 5 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านคน

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีจำนวนเพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3.24	.87	ปานกลาง
2. บุคลากรฝ่ายรายได้สำนักงานเขตมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3.61	.71	มาก
9. บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต ได้รับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน	3.51	.75	มาก
10. สำนักงานเขต มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายรายได้ จากการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด	3.54	.77	มาก
11. สำนักงานเขต มีการให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นเป็นรางวัลให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย	2.47	1.02	น้อย
12. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต สามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือนได้ตามที่เป้าหมายกำหนด	4.12	.75	มาก
โดยรวม	3.41	.51	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านคนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ด้านคน อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต สามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินได้ตามเป้าหมายกำหนด ($\bar{X} = 4.12$) บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ($\bar{X} = 3.61$) และสำนักงานเขต มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายรายได้ จากการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 3.54$)

ตาราง 6 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านโครงสร้าง

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สำนักงานเขต มีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3.42	.68	ปานกลาง
2. สำนักงานเขต มีโครงสร้างองค์การการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินอย่างชัดเจน	3.51	.74	มาก
3. สำนักงานเขต มีลักษณะโครงสร้างที่มีชั้นการบังคับบัญชาที่มีกำหนดหน้าที่ตามชั้นการบังคับบัญชานั้น	3.73	.75	มาก
4. สำนักงานเขต มีลักษณะโครงสร้างที่ทุกคนมีสถานภาพเท่าเทียมกัน	3.17	.83	ปานกลาง
5. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตให้โอกาสกับเจ้าหน้าที่ทุกคนในฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน	3.51	.82	มาก
6. สำนักงานเขต ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การเพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการภาษีโรงเรือน	3.28	.89	ปานกลาง
โดยรวม	3.43	.56	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านโครงสร้างโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ด้านโครงสร้าง อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ สำนักงานเขต มีลักษณะโครงสร้างที่มีชั้นการบังคับบัญชาที่มีกำหนดหน้าที่ตามชั้นการบังคับบัญชานั้น ($\bar{X} = 3.73$) ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตให้โอกาสกับเจ้าหน้าที่ทุกคนในฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน ($\bar{X} = 3.51$) และสำนักงานเขต มีโครงสร้างองค์การการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.51$)

ตาราง 7 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิค

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการบริหารองค์การที่เหมาะสม	3.35	.65	ปานกลาง
2. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการบริหารงานคลังที่เหมาะสม	3.22	.73	ปานกลาง
3. สำนักงานเขต มีใช้เทคนิคการบริหารงานบุคคลเหมาะสม	3.28	.77	ปานกลาง
4. สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น คอมพิวเตอร์	3.46	.93	ปานกลาง
5. สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดเก็บ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์	3.40	.94	ปานกลาง
6. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการเพิ่มความสามารถของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายได้โดยการฝึกอบรม	3.18	.85	ปานกลาง
โดยรวม	3.31	.60	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิค โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ด้านเทคนิค อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น คอมพิวเตอร์ ($\bar{X} = 3.46$) สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ($\bar{X} = 3.40$) และสำนักงานเขต ใช้เทคนิคการบริหารองค์การที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.35$)

ตาราง 8 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และข้อมูล

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับอิทธิพล
1. สำนักงานเขต ให้ความสำคัญต่อการจัดการระบบสารสนเทศในองค์การ	3.35	.80	ปานกลาง
2. สำนักงานเขต นำความรู้ข่าวสารและข้อมูลมากำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน	3.37	.73	ปานกลาง
3. สำนักงานเขต มีการนำความรู้ข่าวสารและข้อมูลมาประกอบการวางแผนการปฏิบัติงาน	3.45	.74	ปานกลาง
4. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการจัดเก็บข้อมูลในฝ่ายอย่างเป็นระบบ	3.60	.81	มาก
5. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตนำข้อมูลที่จัดเก็บมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3.65	.80	มาก
6. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการระบบสารสนเทศ	3.23	.91	ปานกลาง
รวม	3.44	.62	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และข้อมูลโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 อันดับแรก คือ ฝ่ายรายได้ สำนักงานนำข้อมูลที่จัดเก็บมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ($\bar{X} = 3.65$) ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการจัดเก็บข้อมูลในฝ่ายอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.60$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของ
กรุงเทพมหานคร เสนอในตาราง 9 ถึง ตาราง 17

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและ
ที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test

การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและ ที่ดิน	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t-test	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ชาย	3.86	.50	1.303	.195
	หญิง	3.72	.59		
2. ด้านคน	ชาย	3.54	.55	1.770	.079
	หญิง	3.36	.49		
3. ด้านโครงสร้าง	ชาย	3.53	.54	1.305	.194
	หญิง	3.39	.56		
4. ด้านเทคนิค	ชาย	3.47	.59	1.925	.057
	หญิง	3.24	.59		
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ชาย	3.61	.57	2.028	.045*
	หญิง	3.36	.63		
โดยรวม	ชาย	3.60	.43	2.073	.040*
	หญิง	3.41	.47		

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 9 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นว่าการบริหารจัดการ
ภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมและด้านความรู้และข้อมูล แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอีก 4 ด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test

การบริหารฯ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ระหว่างกลุ่ม	.512	4	.128	.387	.818
	ภายในกลุ่ม	39.367	119	.331		
	ทั้งหมด	39.879	123			
2. ด้านคน	ระหว่างกลุ่ม	3.496	4	1.048	4.326	.003*
	ภายในกลุ่ม	253.716	119	.242		
	ทั้งหมด	257.212	123			
3. ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	1.716	4	.429	1.380	.245
	ภายในกลุ่ม	36.990	119	.311		
	ทั้งหมด	38.706	123			
4. ด้านเทคนิค	ระหว่างกลุ่ม		4	.320	.873	.482
	ภายในกลุ่ม	1.280	119	.367		
	ทั้งหมด	43.620	123			
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม		4	.390	.983	.420
	ภายในกลุ่ม	1.558	119	.396		
	ทั้งหมด	47.158	123			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.415	4	.354	1.647	.167
	ภายในกลุ่ม	25.555	119	.215		
	ทั้งหมด	26.969	123			

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสำนักงานเขตที่เก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินที่มีอายุแตกต่างกัน เห็นว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านคนแตกต่างกัน แสดงว่า คนที่มีอายุแตกต่างกันมีความเห็นว่าสำนักงานเขตมีการบริหารจัดการด้านคนแตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหาร
จัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านคน ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่มีอายุ
ต่างกัน โดยใช้ LSD หาความแตกต่างเป็นรายคู่

อายุ (ปี)		41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป	31-40 ปี	ต่ำกว่า 31 ปี
	ค่าเฉลี่ย	3.28	3.29	3.59	3.76
41-50	3.28	-		.3095*	.4810*
51 ปี ขึ้นไป	3.29		-	.3036*	.4780*
31-40 ปี	3.59	.3095*	.3036*	-	
ต่ำกว่า 31 ปี	3.76	.4810*	.4780*		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 11 พบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอายุ ต่ำกว่า 31 ปี และอายุ 31-40 ปี
มีความความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านคนทำได้
ระดับสูง มากกว่าความคิดเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป และอายุ 41-50 ปี
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรียนแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test

การบริหารฯ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ระหว่างกลุ่ม	.473	2	.236	.726	.486
	ภายในกลุ่ม	39.406	121	.326		
	ทั้งหมด	39.879	123			
2. ด้านคน	ระหว่างกลุ่ม	.635	2	.318	1.18	.309
	ภายในกลุ่ม	32.393	121	.268	6	
	ทั้งหมด	33.028	123			
3. ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	1.665	2	.833	2.72	.070
	ภายในกลุ่ม	37.041	121	.306	0	
	ทั้งหมด	38.706	123			
4. ด้านเทคนิค	ระหว่างกลุ่ม	1.151	2	.575	1.59	.208
	ภายในกลุ่ม	43.750	121	.362	1	
	ทั้งหมด	44.901	123			
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	.431	2	.216	.541	.584
	ภายในกลุ่ม	48.285	121	.399		
	ทั้งหมด	48.716	123			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.138	2	6.889E-	.311	.734
	ภายในกลุ่ม	26.832	121	02		
	ทั้งหมด	26.969	123	.222		

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสำนักงานเขตที่เก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรียนแตกต่างกัน เห็นว่าการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน แสดงว่า คนที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรียนแตกต่างกัน มีความเห็นว่า สำนักงานเขตมีการบริหารจัดการด้านภาษีโรงเรียนและที่ดิน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test

การบริหารฯ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ระหว่างกลุ่ม	.422	4	.106	.318	.865
	ภายในกลุ่ม	39.457	119	.332		
	ทั้งหมด	39.879	123			
2. ด้านคน	ระหว่างกลุ่ม	1.708	4	.427	1.622	.173
	ภายในกลุ่ม	31.320	119	.263		
	ทั้งหมด	33.028	123			
3. ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	.959	4	.240	.756	.556
	ภายในกลุ่ม	37.747	119	.317		
	ทั้งหมด	38.706	123			
4. ด้านเทคนิค	ระหว่างกลุ่ม	1.860	4	.465	1.285	.280
	ภายในกลุ่ม	43.041	119	.362		
	ทั้งหมด	44.901	123			
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	1.641	4	.410	1.037	.391
	ภายในกลุ่ม	47.075	119	.396		
	ทั้งหมด	48.716	123			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.880	4	.220	1.003	.409
	ภายในกลุ่ม	26.090	119	.219		
	ทั้งหมด	26.969	123			

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสำนักงานเขตที่เก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน เห็นว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร โดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงว่า คนที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความเห็นว่าสำนักงานเขตมีการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test

การบริหารฯ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ระหว่างกลุ่ม	.489	2	.244	.751	.474
	ภายในกลุ่ม	39.390	121	.326		
	ทั้งหมด	39.879	123			
2. ด้านคน	ระหว่างกลุ่ม	.115	2	5.753E-	.212	.810
	ภายในกลุ่ม	32.912	121	02		
	ทั้งหมด	33.028	123	.272		
3. ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	.127	2	6.357E-	.199	.819
	ภายในกลุ่ม	38.579	121	02		
	ทั้งหมด	38.706	123	.319		
4. ด้านเทคนิค	ระหว่างกลุ่ม	.772	2	.386	1.059	.350
	ภายในกลุ่ม	44.128	121	.365		
	ทั้งหมด	44.901	123			
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	1.970	2	.985	2.549	.082
	ภายในกลุ่ม	46.746	121	.386		
	ทั้งหมด	48.716	123			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.245	2	.123	.555	.575
	ภายในกลุ่ม	26.724	121	.221		
	ทั้งหมด	26.969	123			

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสำนักงานเขตที่เก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เห็นว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน ของ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงว่า คนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความเห็นว่าสำนักงานเขตมีการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test

การบริหารฯ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1. ด้านเป้าหมาย	ระหว่างกลุ่ม	2.686	2	1.343	4.369	.015*
	ภายในกลุ่ม	37.193	121	.307		
	ทั้งหมด	39.879	123			
2. ด้านคน	ระหว่างกลุ่ม	1.176E-	2	5.879E-	.022	.979
	ภายในกลุ่ม	02	121	03		
	ทั้งหมด	33.016	123	.273		
		33.028				
3. ด้านโครงสร้าง	ระหว่างกลุ่ม	.352	2	.176	.555	.576
	ภายในกลุ่ม	38.354	121	.317		
	ทั้งหมด	38.706	123			
4. ด้านเทคนิค	ระหว่างกลุ่ม	3.002	2	1.501	4.334	.015*
	ภายในกลุ่ม	41.899	121	.346		
	ทั้งหมด	44.901	123			
5. ด้านความรู้และข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	1.742	2	.871	2.244	.110
	ภายในกลุ่ม	46.974	121	.388		
	ทั้งหมด	48.716	123			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.959	2	.480	2.231	.112
	ภายในกลุ่ม	26.010	121	.215		
	ทั้งหมด	26.969	123			

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสำนักงานเขตที่เก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน เห็นว่า การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านเป้าหมายและด้านเทคนิคแตกต่างกัน แสดงว่า คนที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความเห็นว่าสำนักงานเขตมีการบริหารจัดการด้านเป้าหมายและด้านเทคนิคแตกต่างกัน

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหารจัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมาย ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน โดยใช้ LSD หาความแตกต่างเป็นรายคู่

ตำแหน่งงาน				
	ค่าเฉลี่ย	ผู้จัดเก็บภาชี	ฝ่ายวิชาการ	ฝ่ายบริหาร
ผู้จัดเก็บภาชี	3.59	-	.2165*	.4745*
ฝ่ายวิชาการ	3.81	.2165*	-	
ฝ่ายบริหาร	4.07	.4745*		-

- มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 16 พบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงาน ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ มีความความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเป้าหมาย ทำได้ระดับสูง มากกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงานฝ่ายจัดเก็บภาชีโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเป็นรายคู่ต่อการบริหารจัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิค ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน โดยใช้ LSD หาความแตกต่างเป็นรายคู่

ตำแหน่งงาน		ผู้จัดเก็บภาชี	ฝ่ายวิชาการ	ฝ่ายบริหาร
	ค่าเฉลี่ย	3.24	3.26	3.75
ผู้จัดเก็บภาชี	3.24	-		.5019*
ฝ่ายวิชาการ	3.26		-	.4838*
ฝ่ายบริหาร	3.75	.5019*	.4838*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 17 พบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงาน ฝ่ายบริหารมีความความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการภาชีโรงเรียนที่ดินของกรุงเทพมหานคร ด้านเทคนิคทำได้ระดับสูงมากกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งงานฝ่ายวิชาการ และฝ่ายจัดเก็บภาชีโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบย่อย (Subsystem) ในการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาษีโรงเรียนและที่ดิน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรจากพื้นที่สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 สำนักงานเขต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง จากสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานครโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมา 11 สำนักงานเขต แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่จัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินระดับสูง กลุ่มที่จัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินระดับกลาง และกลุ่มที่จัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินระดับต่ำ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 124 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2

ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการบริหารจัดการระบบ ด้านเป้าหมาย คน โครงสร้าง เทคนิค และความรู้และข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

สรุปผลการวิจัย

1. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินไปในทางดี
2. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ การศึกษา ตำแหน่งงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินแตกต่างกัน
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินไม่แตกต่าง

อภิปรายผล

1. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินไปในทางดี โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคือ ฝ่ายรายได้สำนักงานเขต สามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้อย่างชัดเจน และการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินสามารถจัดเก็บได้ตามบรรลุเป้าหมายในปี 2548 ในการจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายที่กำหนดมาจากการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.1 ด้านเป้าหมาย การจัดเก็บภาษีเป็นงานเชิงปริมาณที่มีตัวเลขกำหนดชัดเจน และมีความแน่นอน ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีเป็นการวางแผนในการทำงาน และการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ

1.2 ด้านคน บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีจำนวนเพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน

1.3 ด้านโครงสร้าง มีลักษณะโครงสร้างที่มีชั้นการบังคับบัญชาที่มีกำหนดหน้าที่ตามชั้นการบังคับบัญชานั้น สำนักงานเขตมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน และสำนักงานเขตมีโครงสร้างองค์การการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินอย่างชัดเจน

1.4 ด้านเทคนิค การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น คอมพิวเตอร์ และสำนักงานเขตใช้เทคนิคการบริหารองค์การที่เหมาะสม

1.5 ด้านความรู้และข้อมูล ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการจัดเก็บข้อมูลในฝ่ายอย่างเป็นระบบสำนักงานเขตมีการนำความรู้ข่าวสารและข้อมูลมาประกอบการวางแผนการปฏิบัติงาน และสำนักงานเขตนำความรู้และข้อมูลมากำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน

2. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งงานแตกต่างกัน เนื่องจากสำนักงานเขตบริหารจัดการด้วยระบบราชการ ที่ต้องมีการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เพื่อการบริหารงานบุคคล ในส่วนของข้าราชการอาวุโสที่มีการเลื่อนตำแหน่งผู้บริหารมีจำนวนจำกัด ส่วนตำแหน่งผู้ปฏิบัติสามารถเลื่อนตำแหน่งได้เลย ทำให้ความคิดเห็นในด้านบุคลากรของเจ้าหน้าที่ที่มีอายุและตำแหน่งงานมีความคิดเห็นด้านคนต่างกัน

3. พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ที่อยู่สำนักงานเขตที่มีความสำเร็จในการจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินไม่แตกต่างกันเนื่องจากการจัดเก็บจะได้ตามเป้าหมายหรือไม่ปัจจัยภายนอกมีผลอย่างมากต่อการจัดเก็บภาษี เช่นสำนักงานเขตที่จัดเก็บได้น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 32 เพราะไม่สามารถจัดเก็บภาษีของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจได้ และมีการฟ้องดำเนินคดี

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นด้านการบริหารเป้าหมายคือ การให้ทุกฝ่ายของสำนักงานเขตมีโอกาสร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดเป้าหมายการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน

2. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านคน คือมีการให้ผลตอบแทน หรือผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นรางวัลให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย

3. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านโครงสร้าง คือ การปรับโครงสร้างองค์การแนวราบ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการรับผิดชอบร่วมกัน มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ทุกคนในองค์การรู้สึกว่ามีส่วนร่วม มีสถานภาพเท่าเทียมกัน

4. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านเทคนิคและเทคโนโลยี คือ ใช้เทคนิคการเพิ่มความสามารถของเจ้าหน้าที่โดยการฝึกอบรมในการใช้โปรแกรม GIS หรือ แผนที่ภาษี และการสืบค้นฐานข้อมูลการจัดเก็บภาษี เพื่อสามารถนำไปวางแผนการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านความรู้และข้อมูล คือ ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดระบบสารสนเทศ โดย การให้ความรู้ด้านการสืบค้น การจัดการระบบข้อมูลกลาง เพื่อสะดวกในการค้นหาและข้อมูลเดิม มาใช้ประกอบการจัดเก็บภาษี

6. ควรมีการฝึกอบรม สัมมนาร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน ชายหญิง และผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน

7. ในการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ควรแยกหน่วยงาน ที่มีปัญหาด้านกฎหมายออกมาอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ผู้วิจัย ได้รับข้อเสนอแนะจากการวิจัย และมีข้อเสนอแนะประเด็นการวิจัยต่อยอดดังนี้

1. ควรมีการวิจัยท้องถิ่นในเขตจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบสำนักงานเขตที่มีผลสำเร็จตามเป้าหมายสูง เกิดจากเหตุปัจจัยอะไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกริกเกียรติ หิพัฒน์เสรีธรรม. (2522). การคลังท้องถิ่นและการจัดหารายได้ของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- _____. (2532). การคลังท้องถิ่นและการกระจายอำนาจการคลังในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกตุณี วีระกุล. (2542). "ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน". : ศึกษากรณี สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกเมนทร์ สืบวิเศษ. (2537). คำบรรยายวิชาภาษีอากรว่าด้วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาพร้อมแนวปฏิบัติของกรมสรรพากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาส์น.
- ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. (2534). โฉมหน้าใหม่ของภาษีทรัพย์สินในประเทศไทย. สรรพากรสาส์น.
- _____. (2535). จุดบกพร่องของภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บจากทรัพย์สินในปัจจุบัน. สรรพากรสาส์น.
- จตุมา รามัญศรี. (2545). การวิเคราะห์ความพยายามในการจัดเก็บภาษีของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิชาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร. (เสร็จแล้วครับ)
- ชลอ ยศสมบัติ. (2540). การพัฒนารายได้ของท้องถิ่น : กรณีศึกษาภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (ม.ป.ป.). สรุปสาระสำคัญของภาษีโรงเรือนและที่ดิน. ใน ประมวลกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิติ.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ไตรรงค์ สุวรรณคีรี. (2537). การกระจายอำนาจการคลังสู่ส่วนท้องถิ่น. : สรรพากรสาส์น 9.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2519). *การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น*.
กรุงเทพฯ: นานาอักษรการพิมพ์.
- พนม ทินกร ณ อยุธยา. (2534). *การบริหารการคลังรัฐบาลมณฑล*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: ศิลปสยามการพิมพ์.
- พรชัย เทพปัญญา และคณะ. (2539). *การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรเทพ รัตมีแพทย์. 2503. *การปกครองตนเองของนครหลวงกรุงเทพมหานคร : ศึกษา
กรณีนิติสัมพันธ์กับองค์การปกครองส่วนกลาง : วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ไพฑูริย์ ช่างเรียน. (2528). *การคลังท้องถิ่นกับการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วาสนา สุขประสงค์ดี. (2537). *ประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินในเขต
กรุงเทพมหานคร*. ภาควิชา ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: สถาบัน
เทคโนโลยีสังคม (เกริก). ถ่ายเอกสาร.
- วิษณุ สว่างทรัพย์ และคณะ. (2523). *สมรรถภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัด*.
กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- อุทัย เลานวิเชียร. (2540). *รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 13.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสนาธรรม.
- สำนักการคลังกรุงเทพมหานคร กองรายได้. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติภาษีโรงเรียนและที่ดิน
พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พระราชบัญญัติภาษีป้าย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
การศาสนา.
- อนุชา ยืนสวัสดิกุล. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและ
ที่ดิน*. วิทยาลัยการปกครอง.
- Clake , John J. (1957). *Outline of Local Government of the United : Kingdom*.
London: Sir Lssac Pitman & Son.
- Dave Ulrich. (1997). *Human resource champions: the next agenda for adding value
and Delivering Result*. President and Fellows of Harvard College, USA.
pp.12-13.

Holloway , William V. (1951). *State and Local Government in the United State*.

New York: Mc Graw – Hill.

Thomas G. (2005). *Cumming & Christopher G. Worley, Organization Development &*

Change. 8 th Edition, Thomson South-Western, USA. p. 4.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินของกรุงเทพมหานคร

การสอบถามครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบกระบวนการบริหารจัดการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งจะนำไป ใช้ปรับปรุงการบริหารจัดการด้านจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น การตอบแบบสอบถาม ครั้งนี้ถือเป็นความลับ จะไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม จึงขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริง

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ของกรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษาขอขอบคุณเป็นอย่างมากที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

กฤษฎา บุญแสง

นิสิตปริญญาโท

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง () ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 31 ปี

() 31-40 ปี

() 41-50 ปี

() 51 ปีขึ้นไป

3. ท่านปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเขต

() เขตที่ 1

() เขตที่ 2

() เขตที่ 3

() เขตที่ 4

() เขตที่ 5

() เขตที่ 6

() เขตที่ 7

() เขตที่ 8

() เขตที่ 9

() เขตที่ 10

() เขตที่ 11

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ระดับการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดิน (ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องตอบ ผู้วิจัยกรอกเอง)

() ระดับ 1

() ระดับที่ 2

() ระดับที่ 3

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

() ต่ำกว่า 5 ปี

() 5 -10 ปี

() 11-15 ปี

() 16 -20 ปี

() มากกว่า 20 ปี

6. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

7. ตำแหน่งงานของท่านที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดิน

() ผู้บริหาร

() ฝ่ายวิชาการ

() ผู้จัดเก็บภาษีโดยตรง

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ระดับการบริหารจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เป้าหมาย					
1. สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้อย่างชัดเจน					
2. สำนักงานเขตมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง					
3. สำนักงานเขตได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการสู่เป้าหมาย					
4. สำนักงานเขตมีการประชุมร่วมทุกฝ่ายเพื่อวางแผนในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินตามเป้าหมายที่กำหนด					
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน					
6. การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน สามารถจัดเก็บได้บรรลุตามเป้าหมาย ในปี 2548					
คน					
7. บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีจำนวนเพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน					
8. บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน					
9. บุคลากรฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต ได้รับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน					
10. สำนักงานเขต มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายรายได้ จากการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด					
11. สำนักงานเขต มีการให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นเป็นรางวัลให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย					

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ระดับการบริหารจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต สามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือน ได้ตามที่เป้าหมายกำหนด					
โครงสร้าง					
13. สำนักงานเขต มีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน					
14. สำนักงานเขต มีโครงสร้างองค์การการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดินอย่างชัดเจน					
15. สำนักงานเขต มีลักษณะโครงสร้างที่มีชั้นการบังคับบัญชาที่มีกำหนดหน้าที่ตามชั้นการบังคับบัญชานั้น					
16. สำนักงานเขต มีลักษณะโครงสร้างที่ทุกคนมีสถานภาพ เท่าเทียมกัน					
17. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขต ให้โอกาสกับเจ้าหน้าที่ทุกคนในฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน					
18. สำนักงานเขต ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การเพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการภาษีโรงเรือน					
เทคนิค					
19. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการบริหารองค์การที่เหมาะสม					
20. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการบริหารงานคลังที่เหมาะสม					
21. สำนักงานเขต มีใช้เทคนิคการบริหารงานบุคคลเหมาะสม					
22. สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น คอมพิวเตอร์					
23. สำนักงานเขต ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์					
24. สำนักงานเขต ใช้เทคนิคการเพิ่มความสามารถของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายได้โดยการฝึกอบรม					

การบริหารจัดการภาษีโรงเรือนและที่ดิน	ระดับการบริหารจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความรู้และข้อมูล					
25. สำนักงานเขต ให้ความสำคัญต่อการจัดการระบบสารสนเทศในองค์การ					
26. สำนักงานเขต นำความรู้ข่าวสารและข้อมูลมากำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน					
27. สำนักงานเขต จะนำความรู้ข่าวสารและข้อมูลมาประกอบการวางแผนการปฏิบัติงาน					
28. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการจัดเก็บข้อมูลในฝ่ายอย่างเป็นระบบ					
29. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตนำข้อมูลที่จัดเก็บมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน					
30. ฝ่ายรายได้ สำนักงานเขตมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการระบบสารสนเทศ					

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราช
โองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมภาษีโรงเรือน และขยายออกไปถึงที่ดินด้วย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน
พุทธศักราช 2475”

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2475

มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้เฉพาะแต่ในท้องที่ซึ่งได้ระบุไว้ในบัญชีต่อท้าย
พระราชบัญญัตินี้

ต่อไปเมื่อทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะใช้พระราชบัญญัตินี้ขยายออกไปในท้องที่ใด จะ
ได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ขยายออกไปเป็นคราว ๆ

มาตรา 4 นับตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป และภายในท้องที่ซึ่งได้ระบุไว้ตาม
มาตราก่อน ให้ยกเลิกกฎหมายดังต่อไปนี้

1. ประกาศภาษีเรือ โรง ร้าน ตึก แพร ปิมะแม โทศก จุลศักราช 1232
2. ประกาศแก้ไขข้อความในประกาศเก็บภาษีเรือโรงร้านตึกแพ ปิมะเมีย โทศก

จุลศักราช 1232

3. ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมภาษีเรือโรงร้าน พุทธศักราช 2475
4. ประกาศว่าด้วยการใช้ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมภาษีเรือโรงร้าน พุทธศักราช 2475

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ที่ดิน” ให้กินความถึง ทางน้ำ บ่อน้ำ สระน้ำ ฯลฯ

“โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น” ให้กินความถึงแพ ด้วย

“ราคาตลาด” หมายความว่า จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินพร้อมทั้งสิ่งที่ทำเพิ่มเติมให้ดีขึ้นทั้งสิ้น
(ถ้ามี) ซึ่งจะจำหน่ายได้ในขณะเวลาที่กำหนดราคาตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้รับประเมิน” หมายความว่า บุคคลผู้พึงชำระค่าภาษี

“ปี” หมายความว่า ปีตามปฏิทินหลวง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานซึ่งเสนาบดีได้ตั้งขึ้นเพื่อจัดการประเมินภาษี

"พนักงานเก็บภาษี" หมายความว่า พนักงานฝ่ายปกครองผู้ซึ่งต้องจัดเก็บและเร่งรัดให้ชำระค่าภาษี กล่าวคือสมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภออันกระทำการนั้น ๆ ในความควบคุมของเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

"เสนาบดี" หมายความว่า เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

บทนิยาม "พนักงานเจ้าหน้าที่" "พนักงานเก็บภาษี" และ"เสนาบดี" ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้ว โดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือน ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2534) ดังต่อไปนี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ประเมินภาษี และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

"พนักงานเก็บภาษี" หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่จัดเก็บรับชำระรวมทั้งเร่งรัดให้ชำระภาษี และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

"กำหนด" หมายความว่า กำหนดโดยกฎเสนาบดีตามพระราชบัญญัตินี้

บทนิยาม "กำหนด" ถูกยกเลิกแล้วโดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534

มีบทนิยาม "รัฐวิสาหกิจ" เพิ่มขึ้นในมาตรา 5 นี้ โดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ"

มาตรา 6 เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านให้แบ่งทรัพย์สิน ออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ

(2) ที่ดินซึ่งมิได้ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ

"ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ" ตามความหมายแห่งมาตรานี้ หมายความว่า ที่ดินซึ่งปลูกโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และบริเวณต่อเนื่องกันซึ่งตามปกติใช้ไปด้วยกันกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างนั้น ๆ

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 6 ทวิ โดยมาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 6 ทวิ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินให้แก่รัฐวิสาหกิจ สำหรับพื้นที่ที่เป็นบริเวณต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่ใช้ประโยชน์โดยตรงของรัฐวิสาหกิจนั้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดได้"

มาตรา 7 ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาบดีแต่งตั้งเจ้าพนักงานกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาบดีนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ความในมาตรา 7 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่น รวมทั้งออกระเบียบและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 7 ทวิโดยมาตรา 8 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 7 ทวิ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรีสำหรับในเขตเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา ประธานกรรมการสุขาภิบาลสำหรับในเขตสุขาภิบาล และผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานเก็บภาษี"

ความในมาตรา 7 ทวิ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 7 ทวิ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานเก็บภาษี"

ภาค ๑

ภาษีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับ
โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ

มาตรา 8 คำภาษีตามภาค 1 นี้ ให้ผู้รับประเมินชำระปีละครั้งตามคำรายปีของทรัพย์สิน คือโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดิน ซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ นั้น โดยอัตราร้อยละสิบห้า แห่งคำรายปี

“คำรายปี” ตามภาค ๑ นี้ หมายความว่า จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้น ๆ สมควรจะให้เขาได้ในปีหนึ่ง ๆ ถ้าทรัพย์สินนั้นให้เขา ท่านว่าค่าเช่านั้นเป็นหลักคำนวณคำรายปี แต่ถ้ามีเหตุอันบ่งให้เห็นว่าค่าเช่านั้นมีไม่จำนวนเงินอันสมควรจะให้เขาได้ในปีหนึ่ง ๆ ไซ้รู้ ท่านว่าพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแก้หรือคำนวณคำรายปีเสียใหม่

มาตรา 8 นี้ มีข้อความเปลี่ยนแปลงโดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดิน แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2475 (โปรดดู พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดิน แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475)

ต่อมาความในมาตรา 8 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534ดังนี้

“มาตรา 8 ให้ผู้รับประเมินชำระภาษีปีละครั้งตามคำรายปีของทรัพย์สิน คือ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นกับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นนั้น ในอัตรา ร้อยละสิบสองครึ่งของคำรายปี

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ “คำรายปี” หมายความว่า จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เขาได้ในปีหนึ่ง ๆ

ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นให้เขา ให้ถือว่าค่าเช่านั้นคือคำรายปี แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควรที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าค่าเช่านั้นมีไม่จำนวนเงินอันสมควรที่จะให้เขาได้ หรือเป็นกรณีที่หาค่าเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเองหรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินคำรายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาด พื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 9 ทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้ ท่านให้ยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งภาคนี้

- (1) พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน
- (2) ทรัพย์สินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ

ความใน (2) ของมาตรา 9 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

“(2) ทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะและทรัพย์สินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ใช้ในกิจการรถไฟโดยตรง”

(3) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะและโรงเรียนสาธารณะ ซึ่งกระทำการอันมิใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคล และใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและในการศึกษา

(4) ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดี่ยวหรือเป็นที่อยู่ของสงฆ์

(5) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งปิดไว้ตลอดปี และเจ้าของมิได้อยู่เองหรือให้ผู้อื่นอยู่ นอกจากคนเฝ้า ในโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ หรือในที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกัน

มีความเพิ่มขึ้นเป็น (6) ของมาตรา 9 โดยมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

“(6) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออาศัยอยู่เองโดยมิได้ใช้เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบการอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้”

มาตรา 10 โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของอยู่เองเมื่อมีค่ารายปีไม่เกิน หกสิบบาทต่อปี ท่านให้ยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งภาคนี้

มาตรา 10 นี้ ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2475 และใช้ความใหม่แทนแล้ว ดังต่อไปนี้

“มาตรา 10 โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของอยู่เอง หรือให้ผู้แทนอยู่เฝ้ารักษา และซึ่งมิได้ใช้เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบการอุตสาหกรรม ท่านให้งดเว้นจากบทบัญญัติแห่งภาคนี้ตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นไป”

มาตรา 11 ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ถูกรื้อถอนหรือทำลายโดยประการอื่น ท่านให้ลดยอดค่ารายปีของทรัพย์สินนั้นตามส่วนที่ถูกทำลายตลอดเวลาที่ยังไม่ได้ทำขึ้น แต่ในเวลานั้นโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ นั้น ต้องเป็นที่ซึ่งยังใช้ไม่ได้

ในกรณีถ้าไม่มีโรงเรือนอื่นหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ในที่ดินนั้น ท่านให้กำหนดค่าภาษีในเวลาทีกล่าวข้างบนตามบทบัญญัติในภาค ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 12 โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งทำขึ้นในระหว่างปีนั้น ท่านว่าให้ถือเอาเวลาที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ นั้นได้มีขึ้นและสำเร็จจนควรเข้าอยู่ได้แล้วเท่านั้นมาเป็นเกณฑ์คำนวณค่ารายปี

ถ้าในระหว่างปีไม่มีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ในที่ดินนั้นท่านให้กำหนดค่าภาษีเฉพาะเวลานั้น ตามบทบัญญัติในภาค ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 13 ถ้าเจ้าของโรงเรียนใดติดตั้งส่วนควบที่สำคัญมีลักษณะเป็นเครื่องจักรกลไก เครื่องกระทำหรือเครื่องกำเนิดสินค้าเพื่อใช้ดำเนินการอุตสาหกรรมบางอย่าง เช่น โรงสี โรงเลื่อย ฯลฯ ขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ ในการประเมินท่านให้ลดค่ารายปีลงเหลือหนึ่งในสามของค่ารายปีของทรัพย์สินนั้น รวมทั้งส่วนควบดังกล่าวแล้วด้วย

มาตรา 14 เวลาซึ่งลดค่ารายปีตามภาคนี้ ท่านให้คำนวณแต่เดือนเต็ม

มาตรา 15 ในท้องที่ซึ่งได้จัดตั้งสุขาภิบาลแล้ว หรือจะตั้งขึ้นก็ดี ท่านให้แบ่งผลประโยชน์จากภาษีนั้น ระหว่างสุขาภิบาล (สองส่วนในสาม) กับรัฐบาล (หนึ่งส่วนในสาม)

ค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีทุกอย่าง ท่านให้รัฐบาลเป็นผู้เสีย

ภาค 2

ภาษีที่ดินซึ่งมิได้ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ

มาตรา 16 ค่าภาษีในภาค ๒ นี้ ให้ผู้รับประเมินชำระปีละครั้งตามค่ารายปีของทรัพย์สินคือที่ดินซึ่งมิได้ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ โดยอัตราร้อยละเจ็ดแห่งค่ารายปีนั้น

"ค่ารายปี" ตามมาตรา 2 นี้ ท่านให้กำหนดว่า 1 ในยี่สิบแห่งราคาตลาดของทรัพย์สิน

ให้ดูมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรียนและที่ดินซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2475 ประกอบมาตรานี้ด้วย

มาตรา 17 ที่ดินดังต่อไปนี้ ท่านให้ยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งภาคนี้

- (1) ที่ดินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ
- (2) ที่ดินของโรงพยาบาลสาธารณะและโรงเรียนสาธารณะ ซึ่งกระทำกิจการอันมิใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคล และใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและในการศึกษา
- (3) ที่ดินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะกิจในศาสนาใดอย่างเดียว
- (4) สุสานสาธารณะ

โปรดดูมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรียนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2475 ประกอบมาตรานี้ด้วย

ภาค ๓

วิธีดำเนินการประเมินและจัดเก็บภาษีซึ่งกล่าวในภาค ๑ และภาค ๒

หมวด ๑

การประเมิน

มาตรา 18 ค่ารายปีของปีที่ล่วงแล้วนั้นท่านให้เป็นหลักสำหรับการคำนวณค่าภาษีซึ่งจะต้องเสียในปีต่อมา

มาตรา 19 ภายในสองเดือนนับแต่วันที่ 1 เมษายนทุก ๆ ปี หรือตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่ใหม่ พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ประกาศ

และ	และ	
ในราชกิจจานุเบกษา	ในหนังสือพิมพ์	ณ ที่ว่าการอำเภอ
หรือ	หรือ	

โดยทางกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ผู้รับประเมินผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในท้องที่ซึ่งให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ไปปรับแบบพิมพ์ภายในกำหนดไม่น้อยกว่าสามสิบวันแต่วันที่ในประกาศ แล้วให้กรอกข้อความตามที่ตนทราบลงในแบบนั้น เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถกำหนดค่ารายปีของทรัพย์สินในปีที่ล่วงแล้วมานั้น แบบพิมพ์นี้กรมการอำเภอจะได้จ่ายให้โดยมิตติราคา

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจำเป็น ก็อาจมีหนังสือแจ้งความไปยังผู้เช่าหรือผู้ครองทรัพย์สินนั้นเพื่อสอบถามข้อความเช่นเดียวกันอีกด้วยก็ได้ เมื่อได้กระทำเช่นนี้แล้ว ท่านว่าผู้เช่าหรือผู้ครองนั้นต้องอยู่ในบทบังคับ และมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้รับประเมินในบทต่อไปนี้ เพียงที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อความ

มาตรานี้ถูกยกเลิกและบัญญัติใหม่โดยมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2484

ดังต่อไปนี้

"มาตรา 19 ภายใน 4 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมทุก ๆ ปี หรือตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่ใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศ (1) ในราชกิจจานุเบกษาและ (2) ในหนังสือพิมพ์หรือ ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาลหรือสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นของเทศบาล แต่ในท้องที่ซึ่งมีกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ประกาศโดยทางกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วย ให้ผู้รับประเมินซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในท้องที่ซึ่งให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ไปปรับแบบพิมพ์จากกรมการอำเภอ

หรือพนักงานเทศบาล ภายในกำหนดไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ประกาศแล้ว ให้กรอกข้อความตามที่ตนทราบลงในแบบพิมพ์นั้น

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจำเป็น ก็อาจมีหนังสือแจ้งความไปยังผู้เช่า หรือผู้ครองทรัพย์สินนั้น เพื่อสอบถามข้อความเช่นเดียวกันอีกด้วยก็ได้ เมื่อได้กระทำเช่นนี้แล้ว ผู้เช่าหรือผู้ครองนั้นต้องอยู่ในบทบังคับ และมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้รับประเมินในบทต่อไปเพียงที่เกี่ยวกับการสอบสวนข้อความ"

ความในมาตรา 19 นี้ ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนอีกครั้งหนึ่งโดยมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 19 ให้ผู้รับประเมินยื่นแบบพิมพ์เพื่อแจ้งรายการทรัพย์สินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี แต่ในปีที่ล่วงมาแล้วมีเหตุจำเป็นอันเกิดจากสาธารณภัยหรือเหตุพ้นวิสัยที่จะป้องกันได้โดยทั่วไป ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเลื่อนกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับแบบพิมพ์ตามวรรคหนึ่งหรือในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจมีหนังสือสอบถามผู้เช่าหรือผู้ครองทรัพย์สินเพื่อให้ตอบข้อความตามแบบพิมพ์เช่นเดียวกันได้ และผู้เช่าหรือผู้ครองทรัพย์สินต้องตอบข้อสอบถามในแบบพิมพ์ดังกล่าว แล้วส่งคืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือสอบถาม ในกรณีเช่นนี้ผู้เช่าหรือผู้ครอบทรัพย์สินต้องอยู่ในบทบังคับและมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้รับประเมินเพียงเท่าที่เกี่ยวกับการสอบถามข้อความ"

มาตรา 20 แบบพิมพ์นั้นทําให้ผู้รับประเมินหรือผู้เช่า และผู้ครองกรอกรายการตามที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน และรับรองข้อความนั้นว่าเป็นความจริงตามความรู้เห็นของตนแล้วลงวัน เดือน ปี และนามของตนส่งคืนไปยังกรมการอำเภอ ผู้รับประเมินต้องส่งคืนภายในกำหนดวันประกาศ ผู้เช่าและผู้ครองต้องส่งคืนภายในสามสิบวันนับแต่วันรับหนังสือแจ้งความ

ความในมาตรา 20 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 20 ให้ผู้รับประเมิน ผู้เช่า หรือผู้ครองทรัพย์สินกรอกรายการในแบบพิมพ์ตามความเป็นจริงตามความรู้เห็นของตนให้ครบถ้วน และรับรองความถูกต้องของข้อความดังกล่าวพร้อมทั้งลงวันที่ เดือน ปี และลงลายมือชื่อของตนกำกับไว้ แล้วส่งคืนไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

การส่งแบบพิมพ์ตามวรรคหนึ่ง จะนำไปส่งด้วยตนเอง มอบหมายให้ผู้อื่นไปส่งแทน หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้

ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้ถือว่าวันที่ส่งทางไปรษณีย์เป็นวันยื่นแบบพิมพ์"

มาตรา 21 ท่านให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพิจารณาแบบใบแจ้งรายการนี้ และถ้าเห็นจำเป็นก็ให้อำนาจสั่งให้ผู้รับประเมินแสดงรายการเพิ่มเติมละเอียดยิ่งขึ้นและถ้าจะเรียกให้นำพยานหลักฐานมาสนับสนุนข้อความในรายการนั้นก็เรียกได้

มาตรา 22 ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่มีได้รับคำตอบจากผู้รับประเมินภายในสิบวัน หรือได้รับคำตอบอันไม่เพียงพอไซ้ ท่านให้อำนาจออกหมายเรียกผู้รับประเมินมา ณ สถานที่ซึ่งเห็นสมควร และให้นำพยานหลักฐานในเรื่องอสังหาริมทรัพย์นั้นมาแสดงซึ่งเห็นจำเป็น กับให้อำนาจซักถามผู้รับประเมินในเรื่องใบแจ้งรายการนั้น

มาตรา 23 เพื่อประโยชน์ในการรับประเมิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจทรัพย์สินได้ด้วยตนเอง ต่อหน้าผู้รับประเมิน ผู้เช่าหรือผู้ครอง หรือผู้แทน ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และเมื่อผู้รับประเมิน ผู้เช่าหรือผู้ครองได้รับคำขอร้องแล้ว ก็จะต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจตรา นั้น ในการนี้ผู้รับประเมิน ผู้เช่าหรือผู้ครองจะต้องได้รับแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทราบไม่ต่ำกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก่อนตรวจ

มาตรา 24 เมื่อได้ไต่สวนตรวจตราแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะกำหนด

(ก) ประเภทแห่งทรัพย์สิน ตามมาตรา 6

(ข) ค่ารายปีแห่งทรัพย์สิน

(ค) ค่าภาษีที่จะต้องเสีย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งรายการตามที่ได้กำหนดไว้นั้นไปยังพนักงานเก็บภาษีให้เจ้าพนักงานเก็บภาษีแจ้งรายการประเมินไปให้ผู้รับประเมินทรัพย์สินในท้องที่ของตนทราบโดยมิชักช้า

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 24 ทวิ โดยมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"มาตรา 24 ทวิ ผู้รับประเมินผู้ใดไม่ยื่นแบบพิมพ์แสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามมาตรา 19 หรือยื่นแบบพิมพ์ไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่บริบูรณ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินและให้มีการแจ้งการประเมินย้อนหลังให้ผู้รับประเมินเสียภาษีตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินได้

การประเมินตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้ภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีไม่ยื่นแบบพิมพ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 24 ย้อนหลังได้ไม่เกินสิบปีนับแต่วันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นแบบพิมพ์ตามมาตรา 19

(2) ในกรณียื่นแบบพิมพ์ไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่บริบูรณ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 24 ย้อนหลังได้ไม่เกินห้าปีนับแต่วันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นแบบพิมพ์ตามมาตรา 19"

มาตรา 25 ผู้รับประเมินผู้ใดไม่พอใจในการประเมินไซ้ร ท่านว่าอาจยื่นคำร้องต่ออธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหเทศาภิบาลตามแต่จะได้กำหนดไว้ หรือขอให้พิจารณาการประเมินนั้นใหม่ โดยวิธีการดังจะได้กล่าวต่อไป

มาตรา 26 คำร้องทุก ๆ ฉบับ ให้เขียนในแบบพิมพ์ซึ่งกรมการอำเภอจ่ายเมื่อผู้รับประเมินลงนามแล้ว ให้ส่งต่อกรมการอำเภอในท้องที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ภายในเวลาสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งความตามมาตรา 24 นั้น เพื่อให้ส่งต่อไปยังอธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหเทศาภิบาล แล้วแต่กรณี

มาตรา 27 ถ้าคำร้องยื่นภายหลังเวลาซึ่งกำหนดไว้ในมาตราก่อน ท่านให้อธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหเทศาภิบาล มีหนังสือแจ้งความให้ผู้รับประเมินทราบว่ามีผลสิทธิที่จะให้พิจารณาการประเมินใหม่ และจำนวนเงินซึ่งประเมินไว้เป็นจำนวนเด็ดขาด เมื่อเป็นดังนี้ ห้ามมิให้นำคดีขึ้นสู่ศาล เว้นแต่ในปัญหาข้อกฎหมายซึ่งอ้างว่าเป็นเหตุหมดสิทธินั้น

มาตรา 28 เมื่ออธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้แทน หรือสมุหเทศาภิบาล แล้วแต่กรณี ได้รับคำร้องแล้วมีอำนาจออกหมายเรียกผู้ร้องมาซักถาม แต่ต้องให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน

มาตรา 29 ผู้ร้องผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของอธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้แทน หรือสมุหเทศาภิบาล หรือไม่ยอมให้ซักถามหรือไม่ตอบคำถาม หรือไม่นำพยานหลักฐานมาสนับสนุนคำร้องของตนเมื่อเรียกให้นำมา ท่านว่าผู้นั้นหมดสิทธิที่จะขอให้พิจารณาการประเมินใหม่ และจำนวนเงินซึ่งประเมินไว้เป็นจำนวนเด็ดขาดแต่ทั้งนี้ไม่ให้เป็นการปลดปล่อยผู้ร้องให้พ้นจากความผิดในการแจ้งความเท็จโดยเจตนาหรือโดยที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นเท็จ

มาตรา 30 คำชี้ขาดของอธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหเทศาภิบาลนั้น ให้แจ้งไปยังผู้ร้องเป็นลายลักษณ์อักษร ถ้ามีการลดจำนวนเงินที่ประเมินไว้เป็นจำนวนเท่าใดก็ให้แจ้งไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อจะได้แก้ไขบัญชีการประเมินตามคำชี้ขาดนั้น

มาตรา 31 ผู้รับประเมินผู้ใดไม่พอใจในคำชี้ขาดของอธิบดีกรมสรรพากรหรือสมุหเทศาภิบาล จะนำคดีไปสู่ศาลเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่าการประเมินนั้นไม่ถูกต้องก็ได้ แต่ต้องทำภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันรับแจ้งความให้ทราบคำชี้ขาด

ถ้าอธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหนเทศาภิบาล ซึ่งขาดว่า ผู้รับประเมินหมดสิทธิที่จะให้การประเมินของตนได้รับพิจารณาใหม่ตามมาตรา 29 ห้ามมิให้นำคดีขึ้นสู่ศาล เว้นแต่ในปัญหาข้อกฎหมายซึ่งอ้างว่าเป็นเหตุหมดสิทธินั้น

มีความเพิ่มเป็นวรรคสามมาตรา 31 โดยมาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ.๙ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

"ในกรณีที่ผู้รับประเมินซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจไม่พอใจในคำชี้ขาดตามวรรคหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่าจำนวนเงินซึ่งประเมินไว้นั้นมีจำนวนสูงเกินสมควรให้รัฐวิสาหกิจนั้นนำเรื่องเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำชี้ขาด ตามมาตรา 30 ในการนี้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจให้ลดหย่อนค่ารายปีให้แก่รัฐวิสาหกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควร มติของคณะรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด"

มาตรา 32 เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลซึ่งแก้คำชี้ขาดของอธิบดีกรมสรรพากร หรือสมุหนเทศาภิบาลนั้น ได้ส่งไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แก้บัญชีการประเมินให้ถูกต้องโดยเร็ว

มาตรา 33 การขอยกเว้นขอให้ปลดภาษีหรือลดค่าภาษี ตามความในภาค ๑ และภาค ๒ นั้น ผู้รับประเมินต้องเขียนลงในแบบพิมพ์ที่ยื่นต่อกรมการอำเภอทุก ๆ ปี พร้อมด้วยพยานหลักฐานที่จะสนับสนุน เพื่อว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้สามารถสอบสวนให้แน่นอนโดยการไต่สวนหรือวิธีอื่นว่าคำร้องขอนั้นมีมูลดี และควรจะให้ยกเว้นหรือปลดหรือลดภาษีเพียงใดหรือไม่

มาตรา 34 ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งยกคำขอยกเว้น หรือคำขอให้ปลดภาษีหรือลดค่าภาษีก็ให้แจ้งคำชี้ขาดไปยังผู้รับประเมิน และผู้รับประเมินมีสิทธิเช่นเดียวกับเรื่องที่ได้บ่งไว้ในหมวดนี้ที่ว่าด้วยการประเมิน

มาตรา 35 ในการกำหนดค่าภาษีนั้น เศษที่ต่ำกว่าครึ่งสตางค์ให้ปัดทิ้ง ถ้าครึ่งสตางค์ขึ้นไปให้นับเป็นหนึ่งสตางค์

มาตรา 36 หนังสือแจ้งความและหมายเรียกตามพระราชบัญญัตินี้จะให้คนนำไปส่งหรือจะส่งโดยทางจดหมายไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ถ้าให้คนนำไปส่งเมื่อผู้ส่งไม่พบผู้รับไซ้ จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งมีอายุเกินยี่สิบปีที่อยู่ในบ้านเรือน หรือสำนักการค้าของผู้รับก็ได้ และการส่งเช่นนี้ให้ถือว่าเป็นการพอเพียงตามกฎหมาย

ถ้าหาตัวผู้รับมิได้และไม่มีบุคคลที่จะรับดังกล่าวข้างบน ท่านว่าอาจส่งโดยวิธีปิดหนังสือแจ้งความหรือหมายนั้นในที่ที่เห็นได้ถนัดที่ประทับบ้านผู้รับ หรือโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ได้

มาตรา 37 ถ้าผู้รับประเมินจะต้องลงนามในแบบพิมพ์ใดตามพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่า จะต้องมอบฉันทะเป็นลายลักษณ์อักษรให้ตัวแทนลงนามแทนก็ได้ ถ้าผู้รับประเมินได้รับ หมายเรียกตัวตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากที่กล่าวในหมายเรียกว่าต้องไปเอง ท่านว่าจะมอบ ฉันทะเป็นลายลักษณ์อักษรให้ตัวแทนไปแทนตัวก็ได้

แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องพอใจว่าผู้แทนนั้นได้รับมอบอำนาจโดยชอบตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หมวด 2 การเก็บภาษี

มาตรา 38 คำภาษีนั้น ท่านให้ผู้รับประเมินชำระค่าธรรมเนียมการอำเภอแห่งท้องที่ซึ่งทรัพย์สิน นั้นตั้งอยู่ ภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งความการประเมิน

ความในมาตรา 38 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนโดยมาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 38 ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีนำคำภาษีไปชำระต่อพนักงาน เก็บภาษี ณ สำนักงานเขตที่โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นนั้นตั้งอยู่ ศาลว่าการ กรุงเทพมหานคร หรือสถานที่อื่นที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด ส่วนในเขตเทศบาลเมือง พัทธยา สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ชำระต่อพนักงานเก็บภาษี ณ สำนักงาน เทศบาล ศาลว่าการเมืองพัทยา สำนักงานสุขาภิบาล ที่ว่าการอำเภอที่โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้าง อย่างอื่นนั้นตั้งอยู่ หรือสถานที่อื่นที่นายกเทศมนตรี ปลัดเมืองพัทยา ประธานกรรมการสุขาภิบาล หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี เป็นผู้กำหนด ภายในสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งการ ประเมิน

การชำระภาษีจะชำระโดยการส่งธนาคติ ตัวแลกเงินของธนาคารหรือเช็คที่ธนาคารรับรอง ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ไปยังสถานที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้โดยส่งจ่ายให้แก่กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น นั้นตั้งอยู่ หรือโดยการชำระผ่านธนาคารหรือโดยวิธีอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย กำหนด

การชำระภาษีให้ถือว่าได้มีการชำระแล้วในวันที่พนักงานเก็บภาษีได้ลงลายมือชื่อใน ใบเสร็จรับเงินวันแต่กรณีการชำระภาษีตามวรรคสองให้ถือว่าวันส่งทางไปรษณีย์ หรือวันชำระ ผ่านธนาคารเป็นวันชำระภาษี”

ความในมาตรา 38 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนอีกครั้งหนึ่งโดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ๙ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 38 ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีนำค่าภาษีไปชำระต่อพนักงานเก็บภาษีภายในสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งการประเมิน ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นตั้งอยู่ หรือสถานที่อื่นที่ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดโดยประกาศล่วงหน้าไว้ ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

การชำระภาษีจะชำระโดยการส่งธนาคาณัติ ตัวแลกเงินของธนาคารหรือเช็คที่ธนาคารรับรองทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังสถานที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยส่งจ่ายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ หรือโดยการชำระผ่านธนาคาร หรือโดยวิธีอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

การชำระภาษีให้ถือว่าได้มีการชำระแล้วในวันที่พนักงานเก็บภาษีได้ลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน เว้นแต่การชำระภาษีตามวรรคสอง ให้ถือว่าวันส่งทางไปรษณีย์ วันชำระผ่านธนาคาร หรือวันชำระโดยวิธีอื่นตามที่กำหนด แล้วแต่กรณีเป็นวันชำระภาษี”

มีความเพิ่มขึ้นเป็นมาตรา 38 ทวิ โดยมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.๙ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 38 ทวิ การชำระค่าภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะกำหนดให้มีการผ่อนชำระก็ได้

วงเงินค่าภาษีที่จะมีสิทธิผ่อนชำระ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการผ่อนชำระ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 39 ถ้ามีผู้ยื่นฟ้องต่อศาลตามความในมาตรา 31 ท่านห้ามมิให้ศาลประทับเป็นฟ้องตามกฎหมาย เว้นแต่จะเป็นที่พอใจศาลว่าผู้รับประเมินได้ชำระค่าภาษีทั้งสิ้นซึ่งถึงกำหนดต้องชำระ เพราะเวลาซึ่งท่านให้ไว้ตามมาตรา 38 นั้นได้สิ้นไปแล้ว หรือจะถึงกำหนดชำระระหว่างที่คดียังอยู่ในศาล

ถ้าศาลตัดสินให้ลดค่าภาษีท่านให้คืนเงินที่ลดนั้นภายในสามเดือน โดยไม่คิดค่าอย่างใด

มาตรา 40 ค่าภาษีนั้น ท่านให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เสีย

แต่ถ้าที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นของคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ต้องเสียค่าภาษีทั้งสิ้น ในกรณีเช่นนั้น ถ้าเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ไม่เสียภาษี ท่านว่าการขายทรัพย์สินทอดตลาดของผู้นั้นตามมาตรา 44 ให้รวมขายสิทธิ โด ๆ ในที่ดินอันเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ยังคงมีอยู่นั้นด้วย

มาตรา 41 ถ้าผู้รับประเมินยื่นคำร้องและปรากฏว่าผู้รับประเมินได้เสียหายเพราะทรัพย์สินว่างลงหรือทรัพย์สินชำรุดถึงจำเป็นต้องซ่อมแซมส่วนสำคัญ ท่านว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะลดค่าภาษีลงตามส่วนที่เสียหาย หรือปลดค่าภาษีทั้งหมดก็ได้

ถ้าผู้ร้องไม่พอใจ ท่านว่าจะร้องขอให้อธิบดีกรมสรรพากรหรือสมุหนายกพิจารณาอีกชั้นหนึ่งก็ได้ คำตัดสินของอธิบดีกรมสรรพากรหรือสมุหนายกนั้น ท่านว่าเป็นคำตัดสินเด็ดขาด

หมวด 3

ค่าภาษีค้าง

มาตรา 42 ถ้าค่าภาษีมิได้ชำระภายในเวลาที่กำหนดในหมวด ๒ ไซ้ ท่านว่าเงินค่าภาษีนั้นค้างชำระ

มาตรา 43 ถ้าเงินค่าภาษีค้างชำระ ท่านให้เพิ่มจำนวนขึ้นดังอัตราต่อไปนี้

(1) ถ้าชำระไม่เกินหนึ่งเดือนนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ให้เพิ่มร้อยละสองครึ่งแห่งค่าภาษีที่ค้าง

(2) ถ้าเกินหนึ่งเดือนแต่ไม่เกินสองเดือน ให้เพิ่มร้อยละห้าแห่งค่าภาษีที่ค้าง

(3) ถ้าเกินสองเดือนแต่ไม่เกินสามเดือน ให้เพิ่มร้อยละเจ็ดครึ่งแห่งค่าภาษีที่ค้าง

(4) ถ้าเกินสามเดือนแต่ไม่เกินสี่เดือน ให้เพิ่มร้อยละสิบแห่งค่าภาษีที่ค้าง

มาตรา 44 ถ้ามิได้มีการชำระค่าภาษีและเงินเพิ่มภายในสี่เดือนตาม มาตรา 43 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ ยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ซึ่งค้างภาษีเพื่อนำเงินมาชำระเป็นค่าภาษี เงินเพิ่ม ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด

ความในมาตรา 44 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้วโดยมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 44 ถ้ามิได้มีการชำระค่าภาษีและเงินเพิ่มภายในสี่เดือน ตามมาตรา 43 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี ปลัดเมืองพัทยา ประธานกรรมการ สุขาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ซึ่งค้างชำระค่าภาษีเพื่อนำเงินมาเสียค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด”

ความในมาตรา 44 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนอีกครั้งหนึ่งโดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ. ๗ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 44 ถ้ามิได้มีการชำระค่าภาษีและเงินเพิ่มภายในสี่เดือนตามมาตรา 43 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ซึ่งค้างชำระค่าภาษีเพื่อนำเงินมาชำระเป็นค่าภาษี เงินเพิ่มค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด

มาตรา 45 ถ้าค่าภาษีค้างอยู่และยังมิได้ชำระขณะเมื่อทรัพย์สินได้โอนกรรมสิทธิ์ไปเป็นของเจ้าของใหม่โดยเหตุใด ๆ ก็ตาม ท่านว่าเจ้าของคนเก่าและคนใหม่เป็นลูกหนี้ค่าภาษีนั่นร่วมกัน

ภาค ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา 46 ผู้ใดละเลยไม่แสดงข้อความตามที่กล่าวไว้ในมาตรา 20 เว้นแต่จะเป็นด้วยเหตุสุดวิสัย ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา 47 ผู้ใดโดยรู้อยู่แล้วหรือจงใจละเลยไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่แจ้งรายการเพิ่มเติมละเอียดยิ่งขึ้นเมื่อเรียกร้อง ไม่นำพยานหลักฐานมาแสดง หรือไม่ตอบคำถามเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซักถาม ตามความในมาตรา 21 และ 22 ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา 44 ผู้ใด

(ก) โดยรู้อยู่แล้วหรือจงใจยื่นข้อความเท็จ หรือให้ถ้อยคำเท็จ หรือตอบคำถามด้วยคำอันเป็นเท็จหรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือจัดหาทางให้ผู้อื่นหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปีแห่งทรัพย์สินของตนตามที่ควรก็ดี

(ข) โดยความเท็จ โดยเจตนาละเลย โดยฉ้อโกง โดยอุบาย โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้นที่จะหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปีแห่งทรัพย์สินของตนตามที่ควรก็ดี

ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประกาศ ณ วันที่ 19 เมษายน พุทธศักราช 2475 เป็นปีที่ 8 ในรัชการปัจจุบัน

**บัญชีแสดงท้องที่ใช้พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน
พุทธศักราช 2475**

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ในจังหวัดพระนคร ภายในเขตจัดการสุขาภิบาลดังที่ได้ประกาศเมื่อวันที่ 11 กันยายน พุทธศักราช 2466 คือ

ตามแนวฝั่งตะวันออกแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองสามเสนลงไปถึงถนนสารรังใต้ เลียบไปตามถนนสาร ถนนวิฑูร์ ตัดเส้นตรงไปคลองสามเสน เลียบไปตามคลองสามเสนฝั่งใต้จนออกปากคลองบรรจบแนวฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาโดยรอบ

กับให้มีอาณาเขตห่างจากถนนสารรังใต้ ถนนวิฑูร์ และเส้นตรงไปคลองสามเสน ออกไปทางทิศใต้อีก 15 เส้น

บัญชีแสดงท้องที่ฉบับนี้ถูกยกเลิกโดยประกาศลงวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2475 และประกาศใช้กำหนดเขตใหม่

**พระราชบัญญัติ
ภาษีโรงเรือนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475**

ประธาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า โดยที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475”

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 4 ตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นไปให้ยกเลิกภาษีที่ดินซึ่งมิได้ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ตามภาค 2 มาตรา 16, 17 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

มาตรา 5 ตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นไป ให้ลดค่าภาษีตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งกำหนดเก็บโดยอัตราร้อยละสิบห้าแห่งค่ารายปีลงเป็น
เก็บโดยอัตราร้อยละสิบสองกึ่งแห่งค่ารายปี

ประกาศ ณ วันที่ 11 สิงหาคม พุทธศักราช 2475 เป็นที่ 8 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

ประธานคณะกรรมการราษฎร

(49 ร.จ.259 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2475)

พระราชบัญญัติ
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2485
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480
และวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2484)
อาทิตย์ทิพอาภา
ปรีดี พนมยงค์
ตราไว้ ณ วันที่ 21 เมษายน พุทธศักราช 2484
เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 บางประการ

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2485"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2485 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว และต่อมาถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนอีกครั้งโดยมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534)

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

ประธานคณะกรรมการราษฎร

(59 ร.จ.901 ตอนที่ 29 ลงวันที่ 28 เมษายน 2485)

พระราชบัญญัติ
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2534
เป็นปีที่ 46 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2534"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า "พนักงานเจ้าหน้าที่" "พนักงานเก็บภาษี" และ "เสนาบดี" ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า "กำหนด" ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

มาตรา 5 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า "รัฐวิสาหกิจ" ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ดังต่อไปนี้

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์เพิ่มไว้ในมาตรา 5 ๔ แล้ว)

มาตรา 6 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 8 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความใน (2) ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (6) ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2485 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 14 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 24 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 15 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 17 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 38 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือน และที่ดิน พุทธศักราช 2475

(ได้นำความไปพิมพ์เพิ่มไว้แล้ว)

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 19 บรรดาค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินที่รัฐวิสาหกิจใดยังมิได้ดำเนินการชำระหรือค้างชำระอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้รัฐวิสาหกิจนั้นชำระให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ในกรณีที่รัฐวิสาหกิจใดที่ค้างชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ก็ให้ค่าภาษีที่ค้างชำระนั้นเป็นอันพับไป

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกคืนค่าภาษีหากได้มีการชำระไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 20 ผู้ใดมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด แล้วแต่กรณี แต่ยังมีได้ยื่นแบบพิมพ์แสดงรายการทรัพย์สินเพื่อเสียภาษี หรือยังมิได้ชำระภาษี หรือชำระภาษียังไม่ครบถ้วน หากผู้นั้นได้ติดต่อขอชำระภาษีตามมาตรา 19 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 และได้นำเงินค่าภาษีไปชำระต่อพนักงานเก็บภาษีภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นได้รับยกเว้นโทษทางอาญาและไม่ต้องเสียค่าปรับหรือเงินเพิ่ม สำหรับเงินค่าภาษีในส่วนที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 21 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

(108 ร.จ. 1 ตอนที่ 196 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2534)

พระราชบัญญัติ
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543
เป็นปีที่ 55 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 49 ประกอบกับมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(ได้นำความใหม่ไปพิมพ์ต่อท้ายความเดิมไว้แล้ว)

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกฤษณา บุญแสง
วันเดือนปีเกิด	15 พฤศจิกายน 2504
สถานที่เกิด	อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 48/5 หมู่ 10 ซอยสวนผัก 5 ถนนสวนผัก แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน 101700
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการจัดเก็บรายได้ 6 ว
สถานที่ทำงาน	ฝ่ายตรวจสอบเร่งรัดรายได้ 3 กองรายได้ สำนักงานคลัง ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2547	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2549	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ